

Załącznik nr 1 do Uchwały
Zarządu Powiatu Opolskiego
Nr 1560/17
z dnia 15 listopada 2017 r.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2017-2027

Opole, 2017

Spis treści

Wprowadzenie	3
1. Spójność <i>Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2017-2027</i> z dokumentami regionalnymi, krajowymi i unijnymi.....	4
2. Harmonogram pracy nad <i>Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2017-2027</i>	9
3. Diagnoza sytuacji społecznej powiatu opolskiego	11
3.1. Powiat opolski – podstawowe informacje	11
3.2. Demografia	11
3.3. Niepełnosprawność	15
3.3.1 Niepełnosprawność w powiecie opolskim wg <i>Narodowego Spisu Powszechnego 2011</i>	15
3.3.2 Liczba rodzin objętych świadczeniami ośrodków pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	16
3.3.3 Liczba orzeczeń o niepełnosprawności w powiecie opolskim w latach 2014-2016	18
3.3.4 Niepełnosprawne dzieci w powiecie opolskim	19
3.4. Przemoc w rodzinie	21
3.5. Ubóstwo	24
3.6. Piecza zastępcza	26
3.6.1 Rodzinna piecza zastępcza	26
3.6.2 Instytucjonalna piecza zastępcza	31
3.6.3 Usamodzielnianie wychowanków pieczy zastępczej	33
3.7. Wsparcie osób i rodzin	34
4. Zasoby instytucjonalne pomocy i integracji społecznej	41
5. Analiza SWOT	44
6. Cel strategiczne i operacyjne oraz działania Strategii	46
7. Wdrażanie Strategii	53
8. Monitoring Strategii	54
9. Spis tabel, wykresów, map i schematów	55

Wprowadzenie

Zmiany społeczno-demograficzne i gospodarcze, dokonujące się we współczesnej Polsce, w tym w woj. opolskim, wywołują liczne, często negatywne, konsekwencje dla wielu grup społecznych, powodując ich marginalizację i zagrożenie wykluczeniem społecznym. Należą do nich m.in. osoby i rodziny, które są w obszarze zainteresowań samorządu powiatowego, tj. przede wszystkim osoby niepełnosprawne, dzieci i młodzież wychowująca się poza rodziną biologiczną lub wymagająca wsparcia społecznego, rodziny problemowe, w tym doświadczające przemocy, osoby uzależnione, starsze i samotne oraz w trudnej sytuacji życiowej. Pomoc adresowana do tych grup wymaga wszechstronnych, dostosowanych do ich potrzeb, działań poprzez rozwój już istniejących i nowych form wsparcia. Wprowadzaniem i rozwojem tych form wsparcia winna zajmować się dobrze przygotowana, o wysokich umiejętnościach i kwalifikacjach zawodowych, kadra służb społecznych, w tym pomocy i integracji społecznej.

Istotnym elementem prowadzonych działań w tym zakresie winna być także współpraca międzyinstytucjonalna oraz międzysystemowa, obejmująca sektory: publiczny, pozarządowy i komercyjny. Przy czym, z uwagi na konieczność realizacji rozmaitych działań pomocowych, koniecznym jest współdziałanie Powiatu opolskiego z wszystkimi gminami, znajdującymi się na jego terenie, Samorządem Województwa Opolskiego i innymi instytucjami regionalnymi (np. PFRON-em), administracją rządową oraz społecznościami lokalnymi, często niesformalizowanymi i działającymi doraźnie (np. w zakresie akcji profilaktycznych i integracji międzypokoleniowej).

Celem skutecznego ograniczania negatywnych skutków zjawisk i problemów społecznych należy rozwijać współpracę z organizacjami pozarządowymi, szczególnie zajmującymi się wsparciem i opieką osób w trudnej sytuacji życiowej. Zwłaszcza organizacje, które już należą do aktywnych uczestników wsparcia i pomocy w powiecie opolskim, mogą być pomocne w realizacji działań wspierających, w tym także wieloletnich (np. Caritas Diecezji Opolskiej).

Sprawna i długofalowa współpraca, w tym instytucji publicznych i organizacji pozarządowych, jest szczególnie potrzebna w sytuacji pogłębiających się zjawisk występujących w woj. opolskim i powiecie opolskim. Następuje wyludnianie się regionu, zwiększa się liczba osób starszych, postępuje „peryferyzacja” gmin wiejskich lub z przewagą terenów wiejskich oraz oddalonych od Opola, a brak niezbędnej infrastruktury społecznej i komunikacyjnej prowadzi do zagrożenia wykluczeniem społecznym coraz większych grup ludności.

Stąd koniecznym jest wyznaczenie takich celów strategicznych, które z jednej strony umożliwią władzom Powiatu opolskiego ograniczenie głównych problemów i zagrożeń społecznych, a z drugiej pozwolą na skuteczną realizację zaplanowanych działań, będących odpowiedzią na wzrastające potrzeby osób i rodzin, oraz tendencje demograficzne i społeczne w powiecie.

1. Spójność Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2017-2027 z europejskimi, krajowymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi

Zgodnie z zapisami ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, obowiązkiem samorządu powiatowego jest opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniającej m. in. cele strategiczne projektowanych zmian, kierunki niezbędnych działań oraz sposoby ich realizacji.¹

W związku z tym, a także mając na uwadze cele i wyzwania określone w *Strategii Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2015-2025*², opracowano *Powiatową Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2017-2027*, która uwzględnia kierunki działań wynikające z dokumentów strategicznych – europejskich (Unii Europejskiej), krajowych (ogólnopolskich) i regionalnych (obejmujących województwo opolskie).

Obecnie w wymiarze europejskim, najważniejszym dokumentem wyznaczającym kierunki polityki społecznej jest *Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*. Jej głównym założeniem (w latach 2010-2020) jest wzrost gospodarczy służący włączeniu społecznemu.

W Polsce narzędziem realizacji *Europy 2020* jest Krajowy Program Reform – coroczny dokument przekazywany Komisji Europejskiej, przedstawiający działania w zakresie realizacji pięciu celów strategii, w tym dot. polityki społecznej, mającym przyczynić się do obniżenia liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (najnowsza aktualizacja Krajowego Programu Reform została przyjęta przez Radę Ministrów 25 kwietnia 2017 r.).³

Dokumentami wspierającymi założenia *Europy 2020* są m. in. *Wspólne Ramy Strategiczne*, wyznaczające wspólne działania dla wszystkich członków UE w ramach przyjętych funduszy europejskich (w tym wspierania włączenia społecznego i przeciwdziałanie ubóstwu), oraz *Szósty raport na temat spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej*, podkreślający potrzebę prowadzenia przez kraje członkowskie UE polityki służącej m. in. integracji społecznej (w tym zwiększenia zatrudnienia i ograniczenia ubóstwa).

W wymiarze krajowym, dokumentami wyznaczającymi cele i kierunki polityki społecznej (w zakresie ogólnym i szczegółowym) są:

- *Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności*, wskazująca na konkurencyjność gospodarki, zrównoważony rozwój regionalny i efektywność państwa jako podstawy m. in. przewyższania negatywnych zjawisk i problemów społecznych (w tym spadku liczby ludności i niskiej spójności społecznej);
- *Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo*, określająca szanse modernizacyjne kraju przy uwzględnieniu różnych czynników wewnętrznych, w tym społeczno-

¹ Art. 16b ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r., poz. 1769).

² *Strategia Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2015-2025*, Rada Powiatu Opolskiego, Opole 2015, <http://bip.powiatopolski.pl/2916/strategia-rozwoju-powiatu-opolskiego-na-lata-2015-2025.html> (22.08.2017 r.)

³ Zob. *Krajowy Program Reform. Europa 2020*. Aktualizacja 2017/2018, Rzeczpospolita Polska, <https://www.mr.gov.pl/media/37158/KPR20172018wostPL.pdf> (22.08.2017 r.).

demograficznych (wzrost liczby osób starszych, zmiany na rynku pracy, jakość kapitału społecznego);

- *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020. Rejony, Miasta, Obszary wiejskie*, przedstawiająca koncepcję rozwoju regionów w Polsce do 2020 r. poprzez ograniczanie między nimi różnic i wspieranie tych, które dają największe szanse na wzrost gospodarczy i zatrudnienie.

Rozwinięciem powyższych dokumentów są rządowe strategie i programy dziedzinowe, z datą realizacji do 2020 r., tj.:

- *Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020*, mająca na celu takie rozwijanie kapitału ludzkiego, aby osoby mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, ekonomicznym i politycznym (*Strategia* zakłada m. in. wzrost zatrudnienia, wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych);
- *Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020*, zakładająca zwiększenie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym poprzez: kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji, poprawę mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli, usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiana wiedzy, a także rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego;
- *Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji*, wyznaczający cele do realizacji działań skierowanych do osób i grup społecznych zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym na poszczególnych etapach życia;
- *Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej*, wspierający nowy obszar wsparcia społecznego (przedsiębiorczość społeczną), mający na celu zwiększenie liczby miejsc pracy dla osób ze środowisk marginalizowanych oraz wzrost liczby organizacji obywatelskich i inicjatyw lokalnych;
- *Długofalowa Polityka Senioralna Polski na lata 2014-2020*, obejmująca tworzenie i rozwój takich inicjatyw, które będą wpisywać się w aktywizację i zwiększenie dostępności usług społecznych dla osób starszych (edukacja społeczna o problematyce starości i starzenia się społeczeństwa, rozwój geriatry, usług społecznych i opiekuńczych, rozwój gospodarki skierowanej do seniorów, integracja międzypokoleniowa itp.).

Na szczeblu regionalnym priorytety polityki społecznej wyznaczają:

- *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.*, definiująca wyzwania rozwojowe regionu, w tym w kontekście czynników zewnętrznych związanych z depopulacją.

Strategia obejmuje 4 obszary rozwojowe oraz 10 celów strategicznych, przy czym z punktu widzenia powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych do najważniejszych celów należą: Cel strategiczny 1. *Konkurencyjny i stabilny rynek pracy* oraz Cel strategiczny 2. *Aktywna społeczność regionalna* (obszar tematyczny *Przygotowane do rynku pracy, aktywne społeczeństwo*), a także Cel strategiczny 5. *Nowoczesne usługi oraz atrakcyjna oferta turystyczno-kulturalna* (obszar tematyczny *Atrakcyjne obszary do zamieszkania, inwestowania i wypoczynku*).

- *Program Specjalnej Strefy Demograficznej w województwie opolskim do 2020 roku „Opolskie dla Rodziny”* – jedno z narzędzi realizacji *Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.*, zakładający zapobieżenie negatywnym procesom demograficznym w regionie i odbudowę jego potencjału. Program wymienia 4 pakiety interwencji, wśród których do najważniejszych z punktu widzenia powiatowej strategii w zakresie rozwiązywania problemów społecznych zaliczyć należy: Pakiet 1. *Praca to bezpieczna rodzina* (Działanie: 1.1 *Miejsca pracy*, Typ projektów – *Ekonomia społeczna*) oraz Pakiet IV. *Złota jesień* (Działania: 4.1 *Usługi dla seniora* oraz 4.2 *Aktywny senior*).
- *Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020*, wyznaczający obszary wsparcia w ramach realizowanej polityki spójności UE, obejmujący: gospodarkę, ochronę środowiska, infrastrukturę społeczną, kulturę, edukację, zdrowie, rynek pracy oraz integrację społeczną.
Istotnym dla realizacji założeń powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych jest Oś priorytetowa 8. *Integracja społeczna*, w tym cele szczegółowe: 8.1 *Dostęp do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych*, 8.2 *Włączenie społeczne*, 8.3 *Wsparcie podmiotów ekonomii społecznej*.
- *Wojewódzka Strategia w Zakresie Polityki Społecznej na lata 2016-2025*, wyznaczająca kierunki działań Samorządu Województwa Opolskiego w obszarze polityki społecznej.
Strategia wyróżnia 5 obszarów wsparcia (5 celów strategicznych, każdy z 3 celami operacyjnymi), które są zbieżne z kierunkami rozwiązywania problemów społecznych w powiecie i jego planowanymi działaniami strategicznymi w tym zakresie. Są to: Cel strategiczny 1. *Bezpieczna i aktywna rodzina* (przeznaczony dla rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz dzieci w pieczy zastępczej), w tym szczególnie Cel operacyjny 1.2 *Wzmocnienie systemu pieczy zastępczej oraz wsparcie dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej*, Cel strategiczny 2. *Opolski model wsparcia i aktywizacji seniorów* (kierowany do osób starszych), Cel strategiczny 3. *Opolskie bez barier* (dedykowany osobom niepełnosprawnym), Cel strategiczny 4. *Włączenie społeczne* (rozwój usług aktywizacji społeczno-zawodowej dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym) oraz Cel strategiczny 5. *Ekonomia społeczna drogą do integracji* (rozwój i wsparcie ekonomii społecznej w woj. opolskim).
- *Strategia Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2015 – 2025*, określająca kierunki rozwojowe Powiatu opolskiego, obejmujące zagadnienia z obszarów: ochrony środowiska, społeczeństwa, gospodarki i rynku pracy, infrastruktury technicznej i transportu oraz infrastruktury społecznej.
W ramach realizacji powiatowej strategii w zakresie rozwiązywania problemów społecznych istotne są wybrane wskaźniki zapisane w celach strategicznych: II. *Aktywne i bezpieczne społeczeństwo* (wskaźniki: 2.4 *Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi, w tym osób niepełnosprawnych* oraz 5.1 *Liczba spotkań/programów aktywizujących osoby starsze*) oraz V. *Infrastruktura społeczna przyjazna ludziom i środowisku* (1.1 *Liczba wybudowanych / przebudowanych / wyremontowanych obiektów infrastruktury społecznej / zdrowotnej*, 2.1 *Liczba obiektów wybudowanych / przebudowanych / wyremontowanych przeznaczonych dla osób zależnych, w tym starszych i niepełnosprawnych*, 2.2 *Liczba osób wspartych opieką długoterminową*).

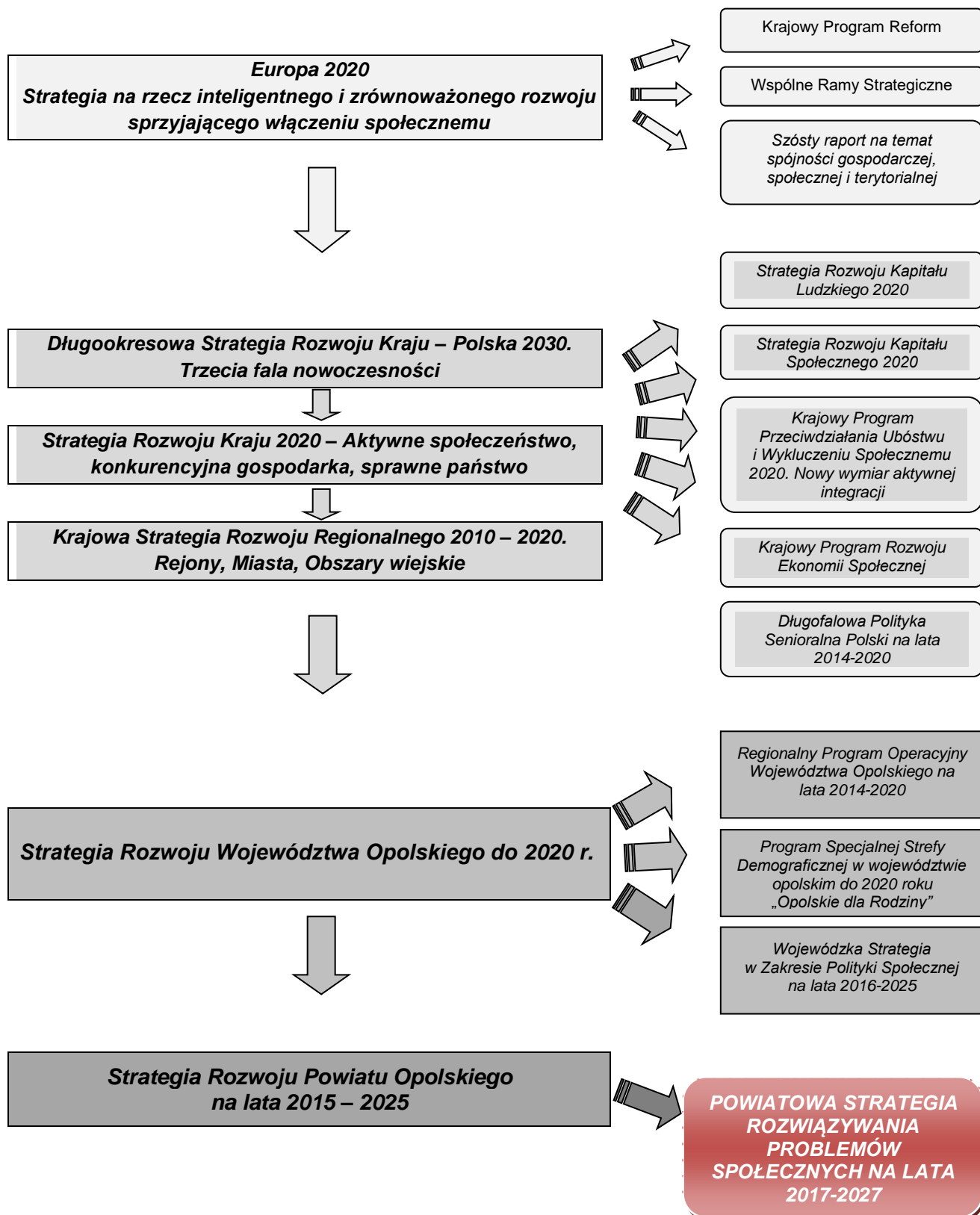
Z powyższych dokumentów strategicznych – europejskich, krajowych i regionalnych, wynika, że istotnymi kierunkami działań Powiatu opolskiego winny być: włączenie społeczne i integracja społeczna różnych grup społecznych, w tym marginalizowanych, przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym, wsparcie osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym (zwłaszcza starszych i niepełnosprawnych) oraz rozwój różnorodnych usług społecznych dla osób i rodzin wymagających wsparcia i pomocy.

Ze względu na obszar zainteresowań i zadania przypisane samorządowi powiatowemu w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, działania powiatu koncentrują się na:

- wsparciu osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej (w tym rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, ofiar przemocy domowej, dzieci w pieczy zastępczej, usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej);
- wsparciu osób starszych i niepełnosprawnych (rozwój infrastruktury i usług społecznych, zwiększenie aktywności społecznej, zmiana postaw wobec starzenia się i starości);
- przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu i ubóstwu osób i rodzin (rozwój usług aktywizacji społecznej i zawodowej, wsparcie podmiotów ekonomii społecznej).

W związku z powyższym wymienione obszary wyznaczają cele strategiczne *Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2017-2027*, które zamierza się osiągnąć w ramach współpracy z instytucjami publicznymi (pomocy społecznej, sądownictwa, policji itp.), organizacjami pozarządowymi i podmiotami prywatnymi. Istotny jest też udział samych mieszkańców powiatu, uczestniczących w inicjatywnych własnych, lokalnych oraz realizowanych instytucjonalnie.

Schemat 1. Zgodność Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2017-2027 z europejskimi, krajowymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi

2. Harmonogram pracy nad *Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2017-2027*

Decyzję o opracowaniu nowej, powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, obejmującej lata 2017-2027, podjął Zarząd Powiatu Opolskiego uchwałą nr 1015/16 z 22 grudnia 2016 r. Do uchwały dołączono harmonogram opracowania Strategii, w którym określono poszczególne etapy jego przygotowania (zadania organizacyjne i merytoryczne) oraz termin przyjęcia Strategii przez Radę Powiatu Opolskiego (IV kwartał 2017 r.).

Jednocześnie Starosta Opolski, zarządzeniem nr OR12039.2016 z 13 grudnia 2016 r. powołał Zespół ds. opracowania Powiatowej *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2017-2027*. W skład Zespołu powołano pracowników starostwa powiatowego, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Opolu i przedstawicieli innych jednostek i instytucji funkcjonujących w powiecie oraz kierowników i pracowników wybranych ośrodków pomocy społecznej w gminach powiatu opolskiego. Są to:

1. Iwona Rejnhardt – Przewodniczący Zespołu, Dyrektor PCPR w Opolu;
2. Aleksandra Leszczyńska – Zastępca Przewodniczącego, psycholog w PCPR w Opolu;
3. Irena Szott – Naczelnik Wydziału Edukacji i Spraw Społecznych (były Wydział Oświaty, Kultury i Sportu) Starostwa Powiatowego w Opolu;
4. Marta Sobera – Dyrektor Zespołu Szkół w Chróście;
5. Izabela Lipin – pedagog w Zespole Szkół w Chróście;
6. Tomasz Kwiatek – Zastępca Dyrektora PUP w Opolu;
7. Tomasz Hrycaj – Specjalista ds. Programów w PUP w Opolu;
8. Małgorzata Rajczyk – Przewodnicząca Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności;
9. Maciej Kędra – Komenda Miejska Policji w Opolu;
10. Waldemar Chmiel – Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Komprachcicach;
11. Marzena Nowak – Kierownik Ośrodka pomocy Społecznej w Dąbrowie;
12. Ewa Ziubrzycka-Bień – Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Tułowicach;
13. Magdalena Klag – pracownik socjalny w Domu Dziecka w Tarnowie Opolskim;
14. Katarzyna Sarga – pracownik socjalny w Domu Pomocy Społecznej w Prószkowie.

Jednocześnie do udziału w poszczególnych etapach prac Zespołu oraz konsultowania zapisów Strategii powołano następujących ekspertów, zajmujących się polityką społeczną:

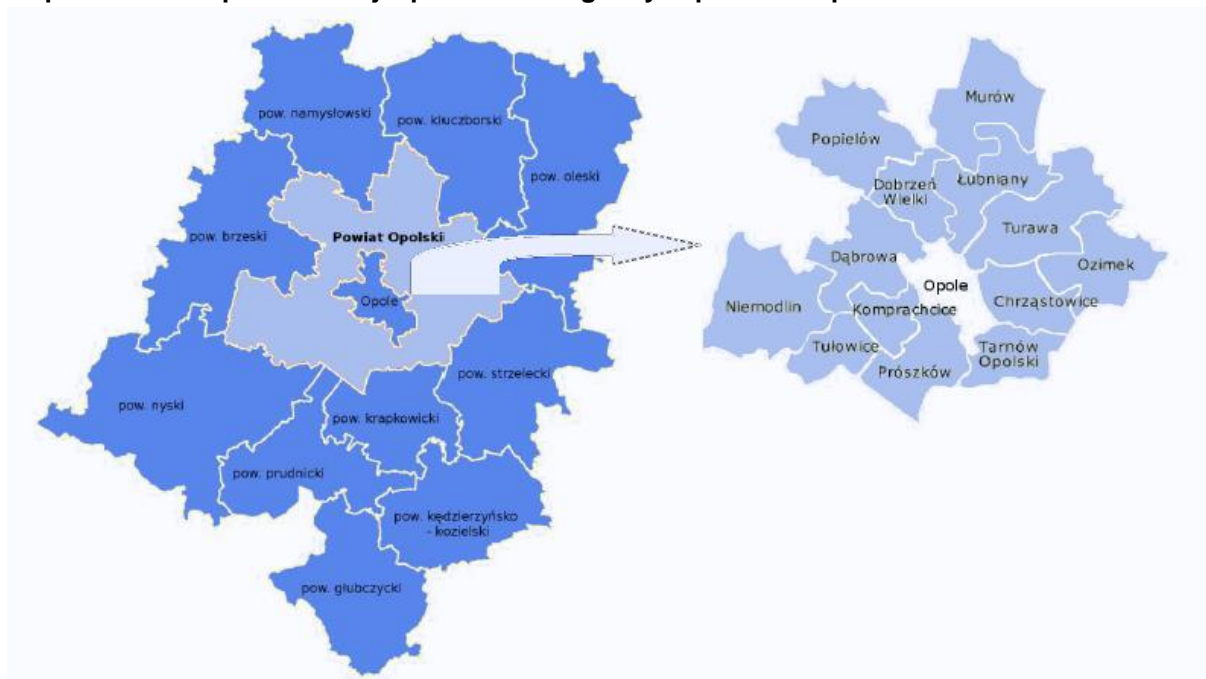
1. Leonarda Płoszaj – Wicestarosta Powiatu Opolskiego;
 2. Krzysztof Wysdak – Członek Zarządu Powiatu Opolskiego,
 3. Zofia Kotońska – Przewodnicząca Komisji Polityki Społecznej Rady Powiatu Opolskiego;
 4. Aleksandra Walas – kierownik Obserwatorium Polityki Społecznej ROPS w Opolu.
- Konsultacje społeczne.....

3. Diagnoza sytuacji społecznej w powiecie opolskim

3.1 Powiat opolski - podstawowe informacje

Powiat opolski położony jest w środkowej części województwa opolskiego. Graniczy z powiatami: namysłowskim i kluczborskim (od północy), brzeskim (od zachodu), nyskim, prudnickim i krapkowickim (od południa) oraz oleskim i strzeleckim (od wschodu). Jednocześnie otacza Opole (Miasto na prawach powiatu) – stolicę województwa opolskiego.

Mapa 1. Powiat opolski w woj. opolskim oraz gminy w powiecie opolskim

Źródło: opracowanie własne PCPR w Opolu

W skład powiatu opolskiego wchodzi 13 gmin: 3 gminy miejsko-wiejskie (Niemodlin, Ozimek i Prószków) oraz 10 gmin wiejskich (Chrzastowice, Dąbrowa, Dobrzeń Wielki, Komprachcice, Łubniany, Murów, Popielów, Tarnów Opolski, Tułowice i Turawa).

Siedziba władz powiatu znajduje się w mieście Opolu.

W 2016 r. powiat opolski miał 1 586 km² powierzchni (16,9% powierzchni woj. opolskiego). Od 1 stycznia 2017 r. w wyniku przyłączenia do Miasta Opola części terenów z gmin ościennych (12 sołectw z gmin: Komprachcice, Prószków, Dąbrowa i Dobrzeń Wlk.), powierzchnia powiatu opolskiego zmniejszyła się do 1 533 km² (o 53 km²).⁴

3.2 Demografia

Wg stanu na 31 grudnia 2016 r. liczba ludności powiatu opolskiego wyniosła 133 160 osób, a średnia gęstość zaludnienia w powiecie liczyła 84 osoby na 1 km² (najwięcej w gminie

⁴ Ze względu na brak szczegółowych danych statystycznych za 2017 r. (będą opublikowane przez GUS w 2018 r.) analiza uwzględnia aktualnie dostępne informacje, tj. głównie za 2016 r. i lata wcześniejsze.

Komprachcice – 200 osób, a najmniej w gminie Murów – 34).⁵ W woj. opolskim wskaźnik gęstości zaludnienia wyniósł w 2016 r. średnio 106 osób na 1 km², a w kraju – 123.

W 2016 r. w strukturze wiekowej powiatu opolskiego liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (dzieci i młodzież do 17 lat) wyniosła 21 203 (15,9%), osób w wieku produkcyjnym było 86 632 (65,1%), a w wieku poprodukcyjnym (60/65 lat i więcej) 25 325 (19,0%).

W porównaniu do 2010 r. udział procentowy: osób w wieku przedprodukcyjnym spadł o 0,9 pkt proc., a wieku produkcyjnym o 1,8 pkt proc. Jednocześnie udział osób w wieku poprodukcyjnym wzrósł o 2,7 pkt proc.

Oznacza to, że – podobnie jak w całym woj. opolskim – systematycznie wzrasta liczba osób starszych, a spada liczba dzieci i młodzieży i osób w wieku produkcyjnym.

Jednocześnie wraz ze „starzeniem się społeczeństwa” następuje spadek liczby ludności. W latach 2010-2016 ludność województwa opolskiego zmniejszyła się o 2,4% (największy spadek w kraju)⁶, przy czym spadek liczby ludności nastąpił we wszystkich powiatach woj. opolskiego, z wyjątkiem powiatu opolskiego, w którym pozostała na podobnym poziomie (133 160 osób).

Tabela 1. Powierzchnia i ludność woj. opolskiego w 2010 r. i latach 2015-2016 – wg powiatów

Lp.	Wyszczególnienie	Powierzchnia		Ludność				
		w km ²	odsetek	Ogółem	odsetek	na 1 km ²	Wzrost / spadek w 2016 r. w % 2010 r.=100%	
1.	Województwo opolskie	2010		1 017 241		108		
		2015	9 412	100	996 011	100	106	97,6
		2016			993 036		106	
2.	Powiat brzeski	2010		92 587	9,1	106		
		2015	876	9,3	91 191	9,2	104	98,0
		2016			90 771	9,1	104	
3.	Powiat głubczycki	2010		48 521	4,8	72		
		2015	673	7,2	46 892	4,7	70	95,7
		2016			46 445	4,7	69	
4.	Powiat namysłowski	2010		43 276	4,3	58		
		2015	748	7,9	42 615	4,3	57	98,7
		2016			42 707	4,3	57	
5.	Powiat nyski	2010		142 799	14,0	117		
		2015	1 224	13,0	138 969	14,0	114	96,9
		2016			138 369	13,9	113	
6.	Powiat prudnicki	2010		57 919	5,7	101		
		2015	572	6,1	56 174	5,6	98	96,5
		2016			55 915	5,6	98	
7.	Powiat kędzierzyńsko-kozielski	2010		98 900	9,7	158		
		2015	625	6,6	96 139	9,7	154	96,8
		2016			95 750	9,6	153	
8.	Powiat kluczborski	2010		68 124	6,7	80		
		2015	852	9,1	66 707	6,7	78	97,5
		2016			66 446	6,7	78	
9.	Powiat krapkowicki	2010		65 944	6,5	149		
		2015	442	4,7	64 599	6,5	146	97,6

⁵ Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych – Dane dla jednostki terytorialnej (powiat opolski – ludność 2010-2016) <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (2.10.2017 r.)

⁶ Stan i struktura ludności oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2014 r., GUS, Warszawa 2015 r., s. 13-14.

Lp.	Wyszczególnienie	Powierzchnia		Ludność				
		w km ²	odsetek	Ogółem	odsetek	na 1 km ²	Wzrost / spadek w 2016 r. w % 2010 r.=100%	
				64 373	6,5	146		
10.	Powiat oleski	2010	973	10,3	66 361	6,5	68	98,1
		2015			65 306	6,6	67	
		2016			65 101	6,6	67	
11.	Powiat opolski	2010	1 586	16,9	133 110	13,1	84	100,0
		2015			133 048	13,4	84	
		2016			133 160	13,4	84	
12.	Powiat strzelecki	2010	744	7,9	77 044	7,6	104	97,7
		2015			75 440	7,6	101	
		2016			75 277	7,6	101	
13.	Miasto Opole	2010	97	1,0	122 656	12,1	1 270	96,8
		2015			118 931	11,9	1 232	
		2016			118 722	12,0	1 230	

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie opolskim w 2016 r.*, Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2017, s.28-29 oraz *Portrety gmin i powiatów województwa opolskiego w latach 2010-2015*, Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2016 r., s. 67-71.

W latach 2010-2016 zmiany liczby ludności w poszczególnych gminach w powiecie opolskim były zróżnicowane. Spadek liczby ludności odnotowano w 7 gminach (od 3,4% w Murowie do 0,2% w Prószkowie), natomiast wzrost ludności zanotowano w 6 gminach (od 2,8% w Chrzęstowicach do 1,7% w Dobrzeniu Wlk.).

Tabela 2. Powierzchnia i ludność gmin w powiecie opolskim w 2010 r. i latach 2015-2016

Lp.	Wyszczególnienie	Powierzchnia w km ²	Ludność					
			Ogółem	w tym:		na 1 km ²	Wzrost / spadek w 2016 r. w % 2010 r.=100%	
				mężczyźni	kobiety			
1.	Powiat opolski	1586	2010	133110	64527	68583	84	100,0
			2015	133048	64544	68504	84	
			2016	133160	64568	68592	84	
2.	Gmina Niemodlin	183	2010	13632	6744	6888	74	98,0
			2015	13417	6646	6771	73	
			2016	13354	6600	6754	73	
3.	Gmina Ozimek	126	2010	20200	9843	10357	161	97,8
			2015	19786	9618	10168	157	
			2016	19751	9583	10168	157	
4.	Gmina Prószków	121	2010	9815	4694	5121	81	99,8
			2015	9823	4699	5124	81	
			2016	9793	4706	5087	81	
5.	Gmina Chrzęstowice	82	2010	6678	3283	3395	81	102,8
			2015	6816	3325	3491	83	
			2016	6862	3346	3516	83	
6.	Gmina Dąbrowa	131	2010	9458	4624	4834	72	102,4
			2015	9632	4720	4912	74	
			2016	9682	4734	4948	74	
7.	Gmina Dobrzeń Wielki	91	2010	14358	6840	7518	158	101,7
			2015	14552	6999	7553	160	
			2016	14596	7013	7583	160	
8.	Gmina Komprachcice	56	2010	10920	5242	5678	195	102,6
			2015	11111	5339	5772	199	
			2016	11199	5380	5819	200	

Lp.	Wyszczególnienie	Powierzchnia w km ²	Ludność				
			Ogółem	w tym:		na 1 km ²	Wzrost / spadek w 2016 r. w % 2010 r.=100%
				mężczyźni	kobiety		
9.	Gmina Łubniany	2010	9504	4587	4917	75	102,2
		2015	9695	4717	4978	77	
		2016	9711	4727	4984	77	
10.	Gmina Murów	2010	5649	2744	2905	35	96,6
		2015	5504	2678	2826	34	
		2016	5456	2654	2802	34	
11.	Gmina Popielów	2010	8276	4038	4238	47	98,1
		2015	8086	3889	4197	46	
		2016	8115	3903	4212	46	
12.	Gmina Tarnów Opolski	2010	9727	4678	5049	119	98,4
		2015	9592	4629	4963	117	
		2016	9573	4612	4961	117	
13.	Gmina Tułowice	2010	5261	2546	2715	65	99,7
		2015	5257	2547	2710	65	
		2016	5245	2553	2692	65	
14.	Gmina Turawa	2010	9632	4664	4968	56	102,0
		2015	9777	4738	5039	57	
		2016	9823	4757	5066	57	

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie opolskim w 2016 r.*, Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2017, s.28-29 oraz *Portrety gmin i powiatów województwa opolskiego w latach 2010-2015*, Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2016 r., s. 67-71.

Wg prognoz ludnościowych GUS w Polsce do 2050 r. w woj. opolskim procentowy udział osób w wieku poprodukcyjnym wzrośnie do 33% (średnia w Polsce 29,3%), co będzie najwyższym wskaźnikiem w kraju (w 2016 r. w woj. opolskim liczba ludności w wieku poprodukcyjnym wyniosła 20,2%)⁷. Także procentowy udział osób w wieku 65 lat i więcej w całej populacji woj. opolskiego będzie najwyższy w Polsce (36,1%, przy średniej w kraju – 32,7%)⁸, a odsetek osób powyżej 80 lat wynosić będzie ponad 12% (jeden z najwyższych wzrostów w kraju).⁹

W powiecie opolskim liczba osób w wieku 60 lat i więcej wzrośnie do 2030 r. we wszystkich gminach, w tym najbardziej w Dobrzeniu Wielkim (o 45%), a najmniej w Tułowicach (o 17%). Natomiast osób w wieku 80 lat i więcej najwięcej przybędzie w gminach: Niemodlin (43%) i Tułowice (37%), a jedyny ich spadek w powiecie nastąpi w gminie Turawa (o 2%).¹⁰

⁷ *Prognoza ludności na lata 2014-2050*, GUS, Warszawa 2014, s. 134 (prognoza uwzględniała podniesienie wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn do 67 lat – od 1 października 2017 r. obniżono wiek przechodzenia na emeryturę ponownie do 60 lub 65 lat).

⁸ Tamże

⁹ Tamże, s. 131.

¹⁰ *Prognozy ludności gmin na lata 2017-2030 – tablica zbiorcza*, GUS, sierpień 2017 <https://stat.gov.pl/z-prac-studialnych/opracowania-eksperymentalne/prognoza-ludnosci-gmin-na-lata-2017-2030,7,1.html> (11.10.2017 r.).

Tabela 3. Ludność w wieku 60 i 80 lat, w 2016 r. oraz 2030 r. (prognoza) w gminach w powiecie opolskim

Lp.	Gmina	Ludność w 2016 r.			Ludność w 2030 r. (prognoza GUS)			Wzrost / spadek w 2030 r. w % 2016 r.=100%	
		Ogółem	w tym:		Ogółem	w tym:		osoby	
			60 lat i więcej	80 lat i więcej		60 lat i więcej	80 lat i więcej	60 lat i więcej	80 lat i więcej
1	Chrzastowice	6 862	1 568	316	6 900	2 038	326	130	103
2	Dąbrowa	9 682	2 057	412	9 877	2 897	453	141	110
3	Dobrzeń Wielki	14 596	2 949	637	14 843	4 266	661	145	104
4	Komprachcice	11 199	2 529	515	11 285	3 507	560	139	109
5	Łubniany	9 711	2 047	406	9 907	2 924	445	143	110
6	Murów	5 456	1 318	260	4 920	1 617	284	123	109
7	Niemodlin	13 354	2 981	485	12 310	3 643	693	122	143
8	Ozimek	19 751	4 588	815	17 858	5 859	1 054	128	129
9	Popielów	8 115	1 940	407	7 392	2 330	405	120	100
10	Prószków	9 793	2 143	453	9 428	2 873	469	134	104
11	Tarnów Opolski	9 573	2 007	371	8 992	2 801	459	140	124
12	Tułowice	5 245	1 259	166	4 752	1 478	227	117	137
13	Turawa	9 823	2 216	489	9 676	2 992	481	135	98

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Prognozy ludności gmin na lata 2017-2030 – tablica zbiorcza*, GUS, sierpień 2017.

3.3 Niepełnosprawność

3.3.1 Niepełnosprawność w powiecie opolskim wg *Narodowego Spisu Powszechnego 2011*

Według danych *Narodowego Spisu Powszechnego 2011* w powiecie opolskim liczba osób niepełnosprawnych wyniosła 10 150. W stosunku do liczby ludności powiatu wskaźnik liczby osób niepełnosprawnych wyniósł 7,6%, tj. najmniej wśród wszystkich powiatów województwa.

Tabela 4. Liczba osób niepełnosprawnych w powiatach w woj. opolskim wg *NSP 2011*

Lp.	Powiat	Liczba osób niepełnosprawnych wg NSP 2011	Liczba ludności w 2011 r.	Wskaźnik liczby niepełnosprawnych do liczby ludności w 2011 r. w %
1.	brzeski	9 042	92 455	9,8
2.	głubczycki	5 697	48 217	11,8
3.	kędzierzyńsko-kozielski	11 744	98 350	11,9
4.	kluczborski	7 842	67 845	11,6
5.	krapkowicki	5 622	65 729	8,6
6.	namysłowski	4 992	43 149	11,6
7.	nyski	17 100	142 119	12,0
8.	oleski	5 532	66 104	8,4
9.	opolski	10 150	133 196	7,6
10.	prudnicki	6 761	57 583	11,7
11.	strzelecki	7 629	76 764	9,9
12.	Opole Miasto	11 042	122 439	9,0
Woj. opolskie - razem		103 153	1 013 950	10,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Ludność i gospodarstwa domowe. Stan i struktura społeczno-ekonomiczna. Część I. Ludność. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2013, s. 263.

Zgodnie z wyjaśnieniem GUS do grupy osób niepełnosprawnych zalicza się:

- osoby niepełnosprawne biologicznie (odczuwały całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych stosownie do swojego wieku) – wg danych *NSP 2011* ich liczba w powiecie opolskim wyniosła 5 288 (52,1% ogólnej liczby niepełnosprawnych w powiecie);
- osoby niepełnosprawne prawnie (posiadały odpowiednie, aktualne orzeczenie o niepełnosprawności wydane przez odpowiedni do tego organ) – 4 862 osób (47,9%).¹¹

3.3.2 Liczba rodzin objętych świadczeniami ośrodków pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności

W 2016 r. liczba rodzin, którym udzielono świadczeń z pomocy społecznej (pieniężnych i niepieniężnych) w gminach w powiecie opolskim wyniosła 2 724, w tym z powodu niepełnosprawności 648 (przy czym rodzina mogła uzyskać w ciągu roku pomoc także z innej przyczyny niż niepełnosprawność i zostać uwzględniona w tych statystykach).

Tabela 5. Liczba rodzin objętych świadczeniami z pomocy społecznej, w tym z powodu niepełnosprawności, w powiecie opolskim w latach 2014-2016

Lp.	GMINA	Liczba rodzin, którym udzielono pomocy								
		2014 r.			2015 r.		2016 r.			
		Ogółem	w tym z powodu niepełnosprawności	Wskaźnik l. rodzin niepełnosprawnych do l. rodzin ogółem w 2014 r. w %	Ogółem	w tym z powodu niepełnosprawności	Ogółem	w tym z powodu niepełnosprawności	Wskaźnik l. rodzin niepełnosprawnych do l. rodzin ogółem w 2016 r. w %	
1	Chrzęstowice	96	15	16	77	15	78	22	28	
2	Dąbrowa	119	44	37	130	45	94	37	39	
3	Dobrzeń Wielki	438	70	16	368	63	357	59	17	
4	Komprachcice	196	47	24	179	44	181	45	25	
5	Łubniany	301	47	16	282	47	247	50	20	
6	Murów	159	30	19	158	33	141	37	26	
7	Niemodlin	578	140	24	543	137	551	141	26	
8	Ozimek	387	61	16	377	65	334	68	20	
9	Popielów	245	45	18	216	37	208	31	15	
10	Prószków	140	45	32	151	54	155	57	37	
11	Tarnów Opolski	196	42	21	188	40	137	41	30	
12	Tułowice	129	52	40	118	47	114	44	39	
13	Turawa	101	8	8	206	17	127	16	13	
Gminy w pow. opolskim - razem		3 085	646	21	2 993	644	2 724	648	24	
Woj. opolskie - razem		27 223	9 416	35	26 133	8 904	24 429	8 717	36	

Źródło: opracowanie własne na podstawie gminnych ocen zasobów pomocy społecznej, zamieszczonych w Centralnej Aplikacji Statystycznej – rządowej platformie do sporządzenia mi.in. sprawozdań z realizacji zadań z zakresu pomocy i integracji społecznej przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej – aplikacja *Ocena zasobów pomocy społecznej*.

¹¹ Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych – Dane dla jednostki terytorialnej (powiat opolski – liczba osób niepełnosprawnych 2014-2016) <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (2.10.2017 r.).

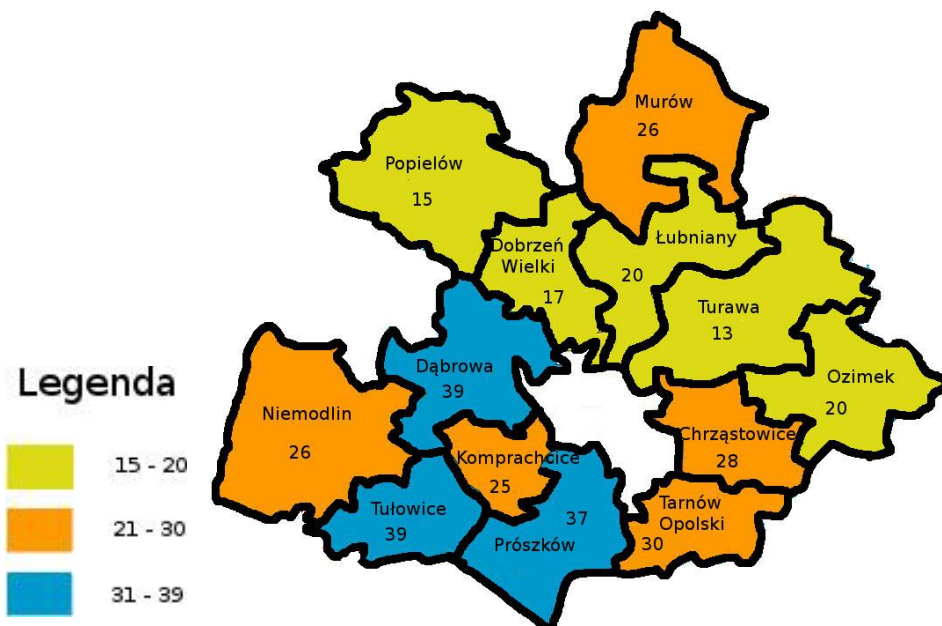
W latach 2014-2016 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności do liczby rodzin objętych pomocą ogółem wzrosła:

- w woj. opolskim z 35% do 36%;
- w powiecie opolskim z 21% do 24%;
- we wszystkich gminach w powiecie opolskim (najwięcej w Chrzastowicach – o 12 pkt proc.), z wyjątkiem Popielowa i Tułowic (spadek odpowiednio o 3 i 1 pkt proc.).

W 2016 r. średni wskaźnik rodzin objętych pomocą z powodu niepełnosprawności, w stosunku do wszystkich rodzin, którym udzielono pomocy, w gminach w powiecie opolskim wyniósł 24%.

Najwyższe wskaźniki korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności miały w 2016 r. gminy: Dąbrowa i Tułowice (po 39%) oraz Prószków (37%), a najniższe Turawa (13%) i Popielów (15%).

Mapa 2. Wskaźnik liczby rodzin objętych pomocą z powodu niepełnosprawności, w liczbie rodzin, którym udzielono pomocy ogółem, w gminach w powiecie opolskim w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminnych ocen zasobów pomocy społecznej w 2016 r., zamieszczonych w Centralnej Aplikacji Statystycznej - aplikacja Ocena zasobów pomocy społecznej.

Powiat opolski wsparcie osób niepełnosprawnych realizuje przede wszystkim w oparciu o *ustawę o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*¹², w ramach:

- rehabilitacji zawodowej, mającej na celu aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych, poprzez: ♦ udzielanie osobom niepełnosprawnym jednorazowo środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej; ♦ dokonywanie zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę

¹² Ustawa z 27 sierpnia 1997 o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2016 r., poz. 2046 tj.).

- na wyposażenie stanowisk pracy, szkoleń i wynagrodzenia osób niepełnosprawnych;
- ♦ finansowanie kosztów przekwalifikowania zawodowego osób niepełnosprawnych;
- rehabilitacji społecznej, mającej na celu aktywizację społeczną osób niepełnosprawnych, poprzez:
 - ♦ dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach rehabilitacyjnych;
 - ♦ dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, realizowanych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych;
 - ♦ zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze;
 - ♦ dofinansowanie tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej;
 - ♦ dofinansowania sportu, kultury, turystyki i rekreacji osób niepełnosprawnych oraz usług tłumacza języka migowego lub tłumacza – przewodnika dla osoby niepełnosprawnej.

Środki na udzielanie pomocy finansowej osobom niepełnosprawnym PCPR w Opolu otrzymuje z PFRON. Przeznacza je głównie na potrzeby niepełnosprawnych obejmujące sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze oraz dofinansowanie likwidacji barier technicznych architektonicznych i w komunikowaniu się. PCPR w Opolu zapewnia również wsparcie finansowe dla osób niepełnosprawnych, korzystających z turnusów rehabilitacyjnych (w latach 2014-2016 Powiat opolski wykorzystał corocznie na rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych pełną kwotę środków przyznaną z PFRON)

Od 2012 r. Powiat opolski uczestniczy w realizacji programu, finansowanego ze środków PFRON, pn. „Aktywny Samorząd”, którego celem jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób z niepełnosprawnością w wieku aktywności zawodowej w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji.

W ramach realizacji tego programu osoby niepełnosprawne miały możliwość skorzystania z dofinansowania kosztów: zakupu i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu, uzyskania prawa jazdy kategorii B i sprzętu elektronicznego, zakupu wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym i utrzymania jego sprawności technicznej, zakupu protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, a także opieki nad dzieckiem oraz uzyskania wykształcenia na poziomie wyższym.

W latach 2014-2016 wsparcie w ramach programu „Aktywny Samorząd” otrzymało w powiecie opolskim 99 osób niepełnosprawnych na łączną kwotę 359 314 zł.

3.3.3 Liczba orzeczeń o niepełnosprawności w powiecie opolskim w latach 2014-2016

Tabela 6. Liczba przyznanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Opolu stopni niepełnosprawności osobom dorosłym oraz orzeczonych niepełnosprawności dzieci w powiecie opolskim w latach 2014-2016

Lp.	Rok	Stopień niepełnosprawności				Liczba orzeczeń o niepełnosprawności dzieci
		Ogółem	w tym:			
			Lekki	Umiarkowany	Znaczny	
1.	2014	893	248	409	236	149
2.	2015	844	205	435	204	134
3.	2016	704	159	359	186	150

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Opolu.

Z danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Opolu wynika, że w latach 2014-2016 najczęściej orzekano niepełnosprawność w stopniu umiarkowanym (naruszona sprawność organizmu, uniemożliwiająca pracę albo umożliwiająca pracę jedynie w warunkach pracy chronionej). Liczba przyznanych w tym okresie umiarkowanych stopni niepełnosprawności jest średnio 2-krotnie większa od pozostałych stopni, tj.: lekkiego (naruszona sprawność organizmu, powodująca w istotny sposób obniżenie zdolności do wykonywania pracy) i znacznego (naruszona sprawność organizmu, uniemożliwiająca pracę albo umożliwiająca pracę jedynie w warunkach pracy chronionej oraz wymagająca stałej lub długotrwałej opieki). Przy czym najczęstszymi przyczynami wydanych orzeczeń o niepełnosprawności były: uszkodzenia i choroby narządów ruchu (30%), schorzenia układu oddechowego i krążenia (15%), choroby neurologiczne (14%) oraz choroby psychiczne (11%).

3.3.4 Niepełnosprawne dzieci w powiecie opolskim

Grupę dzieci wymagających specjalnego wsparcia i pomocy (dzieci z niepełnosprawnościami) w powiecie opolskim określają dane poradni psychologiczno-pedagogicznych (w Opolu, Niemodlinie i Ozimku), które wydają orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania i potrzebie kształcenia specjalnego.

Wynika z nich, że w latach 2014-2016 liczba orzeczeń o potrzebie indywidualnego nauczania jest podobna (71-84), natomiast od 2014 r. znacznie wzrosła liczba orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego (z 139 w 2014 r. do 207 w 2016 r., tj. o prawie 50%).

Oznacza to, że wzrasta liczba dzieci niepełnosprawnych oraz zagrożonych niedostosowaniem i niedostosowanych społecznie, wymagających specjalnej i dostosowanej do nich pomocy (także innych systemów wsparcia społecznego niż system oświaty). Wśród dzieci wymagających kształcenia specjalnego są m. in. dzieci niesłyszące, niewidome, z niepełnosprawnością ruchową i intelektualną, z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, oraz niepełnosprawnościami sprzężonymi (kilkoma deficytami występującymi jednocześnie).

Tabela 7. Liczba orzeczeń o potrzebie indywidualnego nauczania oraz potrzebie kształcenia specjalnego dzieci w powiecie opolskim w latach 2014-2016

Lp.	Rok	Liczba wydanych		Razem
		orzeczeń o potrzebie indywidualnego nauczania	orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego	
1.	2014	71	139	210
2.	2015	83	215	298
3.	2016	84	207	291

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z poradni psychologiczno-pedagogicznych w powiecie opolskim w marcu 2017 r.

Jednocześnie z informacji Wydziału Edukacji i Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego w Opolu wynika, że w publicznych szkołach w powiecie opolskim liczba uczniów niepełnosprawnych, korzystających w formie nauczania indywidualnego, zajęć rewalidacyjnych - wyrównawczych oraz zajęć specjalistycznych, wyniosła:

- w roku szkolnym 2014/2015 – 10, w tym 3 uczniów z orzeczeniem o kształceniu specjalnym;
- w roku szkolnym 2015/2016 – 12, w tym 3 uczniów z orzeczeniem o kształceniu specjalnym;

— w roku szkolnym 2016/2017 – 14, w tym 7 uczniów z orzeczeniem o kształceniu specjalnym.¹³

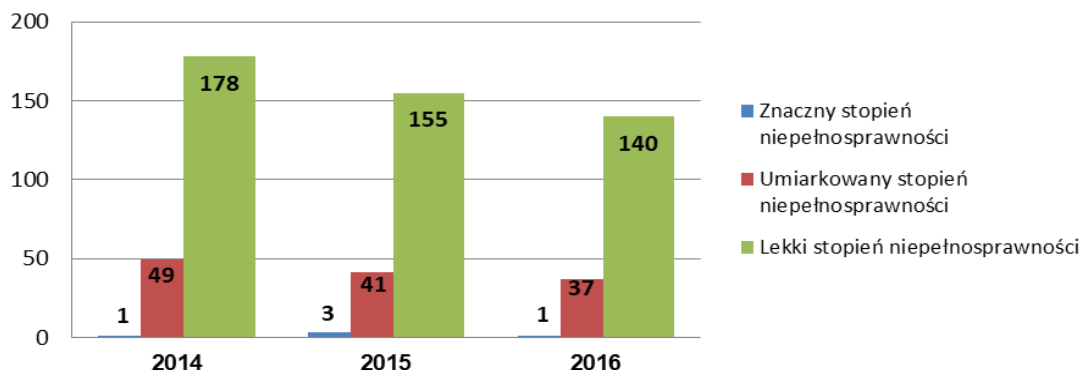
Istotnym narzędziem aktywizacji i usamodzielnienia się osób niepełnosprawnych jest ich rehabilitacja zawodowa, umożliwiająca zatrudnienie, w tym na otwartym rynku pracy. Praca przynosząca dochód jest ważnym elementem życia społecznego i funkcjonowania osób niepełnosprawnych w lokalnej społeczności, ponieważ ich start życiowy jest często trudniejszy, głównie z powodu niższego w innych grupach społecznych poziomu wykształcenia. W konsekwencji osoby niepełnosprawne są bardziej zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym..

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Opolu w powiecie opolskim zarejestrowano:

- w 2014 r. - 228 bezrobotnych osób niepełnosprawnych, w tym 88 kobiet i 140 mężczyzn;
- w 2015 r. - 199 bezrobotnych osób niepełnosprawnych (w tym 90 kobiet i 109 mężczyzn);
- w 2016 r. - 178 bezrobotnych osób niepełnosprawnych (w tym 79 kobiet i 99 mężczyzn).

Jednocześnie wśród bezrobotnych osób niepełnosprawnych dominują niepełnosprawni z lekkim stopniem niepełnosprawności, w wieku pow. 45 lat z wykształceniem zasadniczym zawodowym i podstawowym.

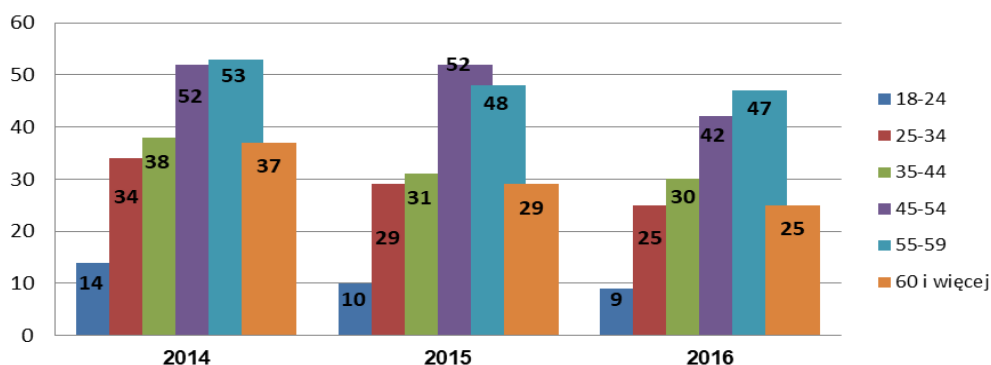
Wykres 1. Niepełnosprawni bezrobotni w powiecie opolskim w latach 2014-2016 - wg stopnia niepełnosprawności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy w Opolu w marcu 2017 r.

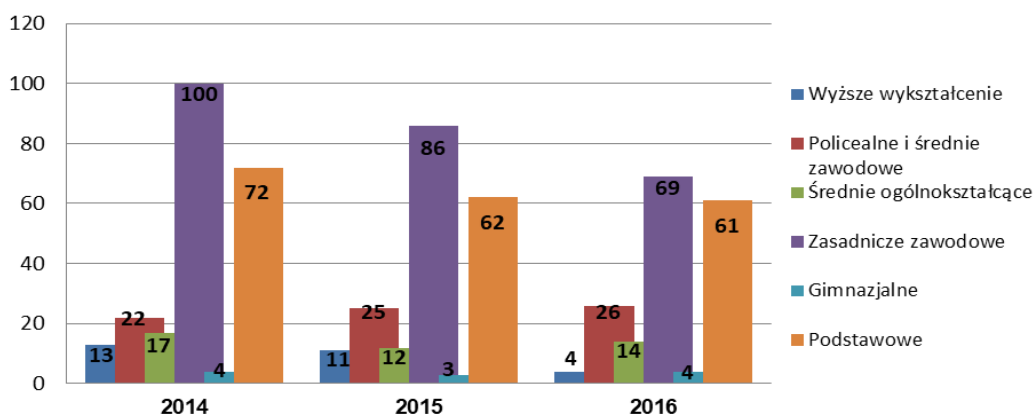
¹³ W Powiecie opolskim funkcjonują również szkoły niepubliczne dla niepełnosprawnych, wchodzące w skład Zespołu Szkół Specjalnych w Kup, które prowadzi Stowarzyszenie na rzecz Autyzmu „Uczmy się żyć razem”. W skład Zespołu wchodzi: Szkoła Podstawowa Specjalna, Gimnazjum Specjalne i Szkoła Przystosowująca do Pracy. Ponadto, w roku szkolnym 2014/2015, został wpisany do ewidencji szkół i placówek niepublicznych Powiatu Opolskiego Niepubliczny, Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy „Razem w Przyszłość” w Stobrawie, w skład którego wchodzi: Niepubliczne Gimnazjum Specjalne dla uczniów niedostosowanych społecznie oraz Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące Specjalne dla uczniów niedostosowanych społecznie.

Wykres 2. Niepełnosprawni bezrobotni w powiecie opolskim w latach 2014-2016 - wg grup wieku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy w Opolu w marcu 2017 r.

Wykres 3. Niepełnosprawni bezrobotni w powiecie opolskim w latach 2014-2016 - wg wykształcenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy w Opolu w marcu 2017 r.

Osobom niepełnosprawnym, pozostającym bez pracy, bez prawa do zasiłku, PUP zapewnia indywidualne lub grupowe usługi poradnictwa zawodowego w zakresie:

- ustalenia możliwości podjęcia pracy w nowym zawodzie z uwzględnieniem predyspozycji zawodowych, posiadanych umiejętności, ograniczeń zdrowotnych oraz rynku pracy;
- doboru kierunku szkolenia celem podwyższania kwalifikacji i dopasowania ich do aktualnych potrzeb rynku pracy, mając na uwadze niepełnosprawność osoby.

3.4 Przemoc w rodzinie

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem trudnym do zdiagnozowania i przeciwdziałania ze względu na więzy i relacje rodzinne (sprawca i ofiara są najczęściej blisko spokrewnione) oraz środowisko domowe. Podkreśla się też intencjonalne zachowanie sprawcy i różne formy przemocy, w tym niefizyczne, które często są ignorowane lub całkowicie niedostrzegane przez inną osobę.¹⁴

¹⁴ Według zapisów z ustawy z 29 lipca 2010 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 poz.1390 tj.) *przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste osób w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich*

Przemoc to wszelkie nadużycia (fizyczne i psychiczne) i zaniedbania (brak działań) w stosunku do innej osoby, a w rodzinie – najbliższego lub dalszego członka rodziny.

Najczęstszymi formami przemocy są: ♦ nadużycia fizyczne (użycie siły fizycznej powodujące: uszkodzenie ciała, ból oraz strach, niepokój, depresję), ♦ nadużycia psychiczne (w tym używanie gróźb, upokarzanie, obwinianie, znęcanie się, zastraszanie, izolowanie), ♦ nadużycia finansowe (np. sprzeniewierzenie pieniędzy, rzeczy albo własności, skutkujących pogorszeniem stanu zdrowia i standardu życia osoby oraz jej poczuciem bezpieczeństwa), ♦ nadużycia seksualne (akty związane seksualnością bez zgody osoby, w tym zmuszanie do seksu, patrzenie, obnażanie, itp.) oraz ♦ nadużycia symboliczne (wymuszanie na osobach zachowań, które są wygodne dla innych grup społecznych i dominujących, poprzez np. strój, język).¹⁵

Natomiast przemoc pod postacią zaniedbania to najczęściej celowe bądź pozbawione intencji zachowania opiekunów, którym osoby ufają (np. poprzez brak opieki).

Istotne narzędzia z zakresu monitorowania zjawiska przemocy w rodzinie, podobnie jak w innych regionach w kraju, posiada w woj. opolskim administracja rządowa – tj. przede wszystkim Wojewoda Opolski. Na podstawie cyklicznie przekazywanych przez Wojewodę informacji i sprawozdań do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, możliwe jest oszacowanie skali tego zjawiska w województwie, w tym w powiecie opolskim. Badania z tego zakresu prowadzone są także przez inne instytucje, w tym samorządu terytorialnego, jednak ze względu na posiadane możliwości i zasoby, mają one charakter celowy i jednorazowy.

Tabela 8. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz objętych procedurą „Niebieskiej Karty”, pomocą zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych w gminach w powiecie opolskim w latach 2014-2016

Lp.	Gmina	Liczba osób												
		dotkniętych przemocą w rodzinie				objętych procedurą „Niebieskiej Karty”			objętych pomocą zespołu interdyscyplinarnego			objętych pomocą grup roboczych		
		Ogółem												
		2014 r.	2015 r.	2016 r.	Wskaźnik liczby osób dotkniętych przemocą na 1 000 ludności gminy	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.
1	Chrzastowice	34	37	48	7,0	10	11	14	34	37	48	34	37	48
2	Dąbrowa	52	53	58	6,0	25	32	27	73	81	66	73	81	58
3	Dobrzeń Wielki	63	104	41	2,8	21	31	30	63	104	108	63	177	108
4	Komprachcice	58	57	50	4,5	26	27	24	58	57	50	58	57	50
5	Łubniany	7	7	13	1,3	6	7	8	7	7	13	7	0	0
6	Murów	16	33	19	3,5	10	10	12	26	33	34	26	33	34
7	Niemodlin	159	62	239	17,9	56	58	49	159	122	239	159	122	239
8	Ozimek	26	45	30	1,5	26	43	30	93	97	78	93	97	78
9	Popielów	14	14	10	1,2	15	14	10	56	27	10	56	27	10
10	Prószków	46	47	50	5,1	14	18	19	60	63	69	60	63	69
11	Tarnów Opolski	40	27	40	4,2	14	20	22	54	63	77	54	63	77
12	Tułowice	49	23	17	3,2	21	20	16	44	37	16	17	37	27
13	Turawa	10	27	30	3,1	8	16	16	18	27	30	18	27	30
Gminy w pow. opolskim - razem		574	536	645	4,8	252	307	277	745	755	838	718	821	828

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Wojewodę Opolskiego (pismo z 23.02.2017 r. do PCPR w Opolu, znak PSIZ.I.940.27.2017.MK).

godność, nietykalność cielesną, wolność w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób.

¹⁵ Za: Przemoc wobec osób starszych w województwie opolskim (na podstawie informacji uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej), Obserwatorium Integracji Społecznej ROPS w Opolu, czerwiec 2010, s. 4-5.

Według danych Wojewody Opolskiego w 2016 r. liczba dotkniętych przemocą domową w gminach w powiecie opolskim wyniosła łącznie 645, tj. o 12% niż 2014 r.

Wśród gmin najwięcej osób dotkniętych tym zjawiskiem (na 1 000 ludności gminy) zanotowano w Niemodlinie (17,9) i Chrzastowicach (7,0), a najmniej w Popielowie (1,2) i Łubnianach (1,3). Wprawdzie w 2016 r. wskaźnik liczby osób dotkniętych przemocą w rodzinie w Niemodlinie jest wielokrotnie większy niż w wielu innych gminach powiatu, jednak statystyka w tym względzie jest w dużym stopniu efektem intensywności prowadzonych działań (zarejestrowanie zjawiska następuje po podjętej interwencji i uruchomieniu odpowiednich działań).

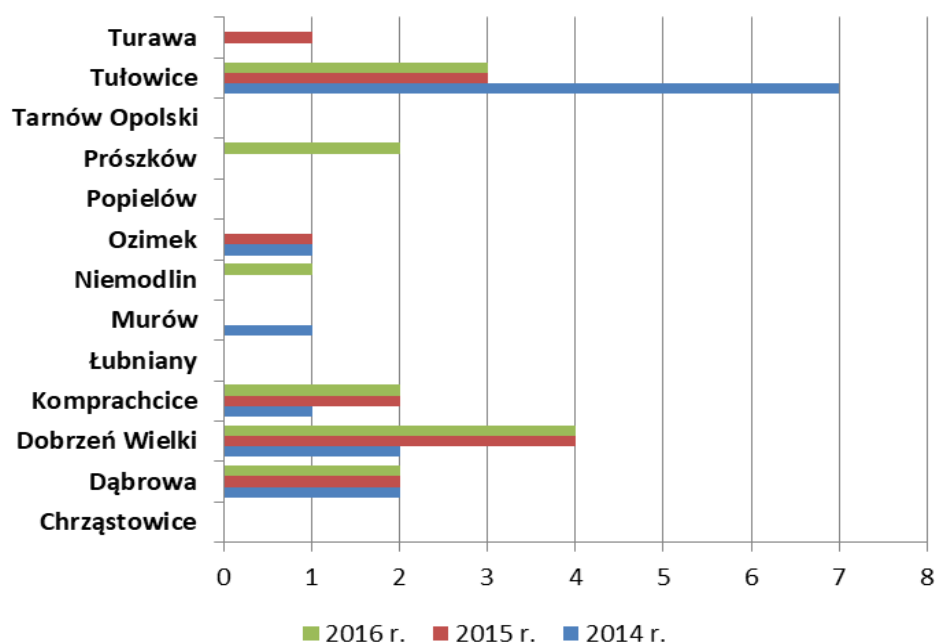
Elementem przeciwdziałania aktów przemocy w rodzinie jest tzw. Niebieska Karta – dokument służący rejestrowaniu przemocy w rodzinie oraz ocenie zagrożenia występowania tego zjawiska w przyszłości. Zakładana jest przez Policję, przedstawicieli Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, Ośrodka Pomocy Społecznej i innych służb (ochrony zdrowia, oświaty). Stanowi podstawę do wszczęcia działań pomocowych przez zespoły interdyscyplinarne lub grupy robocze na rzecz wsparcia rodziny doświadczającej przemocy, w tym przede wszystkim jej ofiarom.

W 2016 r. najwięcej Niebieskich Kart założono w gminach: Niemodlin i Ozimek, który wszystkie osoby dotknięte przemocą objął tą procedurą. Jednak liczba wszystkich Niebieskich Kart założonych w gminach dotyczy ok. połowy osób dotkniętych przemocą (w 2014 r. – 44%, w 2015 r. – 57%, a w 2016 r. – 43%). Natomiast najmniej Niebieskich Kart uruchomiono w latach 2014-2016 w gminie Łubniany, przy czym obejmowały one większość lub wszystkie osoby dotknięte w tych latach przemocą w rodzinie.

Zespoły interdyscyplinarne, mające na celu m. in. prowadzenie efektywnej współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie, oraz tworzone przez Zespoły grupy robocze, do rozwiązania konkretnych problemów rodziny, sukcesywnie zwiększały w latach 2014-2016 liczbę objętych pomocą (w Zespołach i grupach do ponad 800 osób). Oznacza to, że działania podejmowano zarówno w stosunku do ofiar oraz sprawców przemocy, a jedyną gminą, w której nie utworzono grupy roboczej w latach 2015-2016 były Łubniany.

Jednym ze sposobów na przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie i ograniczeniu jej skutków są lokalne kampanie społeczne, kierowane są do sprawców i ofiar przemocy oraz przedstawicieli instytucji i służb pomocowych.

Wykres 4. Liczba lokalnych kampanii społecznych, poruszających tematykę przemocy w rodzinie, w gminach w powiecie opolskim w latach 2014-2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Wojewodę Opolskiego (pismo z 23.02.2017 r. do PCPR w Opolu, znak PSiZ.I.940.27.2017.MK).

W latach 2014-2016 największą liczbę lokalnych kampanii społecznych, poruszających tematykę przemocy, zorganizowano w gminach: Tułowice oraz Dobrzeń Wielki, a w gminach: Chrzęstowice, Łubniany, Popielów i Tarnów Opolski brak było jakichkolwiek tego typu inicjatyw. Jednocześnie od 2015 r. problematykę przemocy domowej poruszają regularnie w kampaniach gminy: Dąbrowa i Komprachcice.

3.5 Ubóstwo

Województwo opolskie – w porównaniu do innych województw kraju, ma od lat jedno z najniższych wskaźników ubóstwa w Polsce.

W 2015 r. zgodnie z danymi GUS¹⁶ w woj. opolskim:

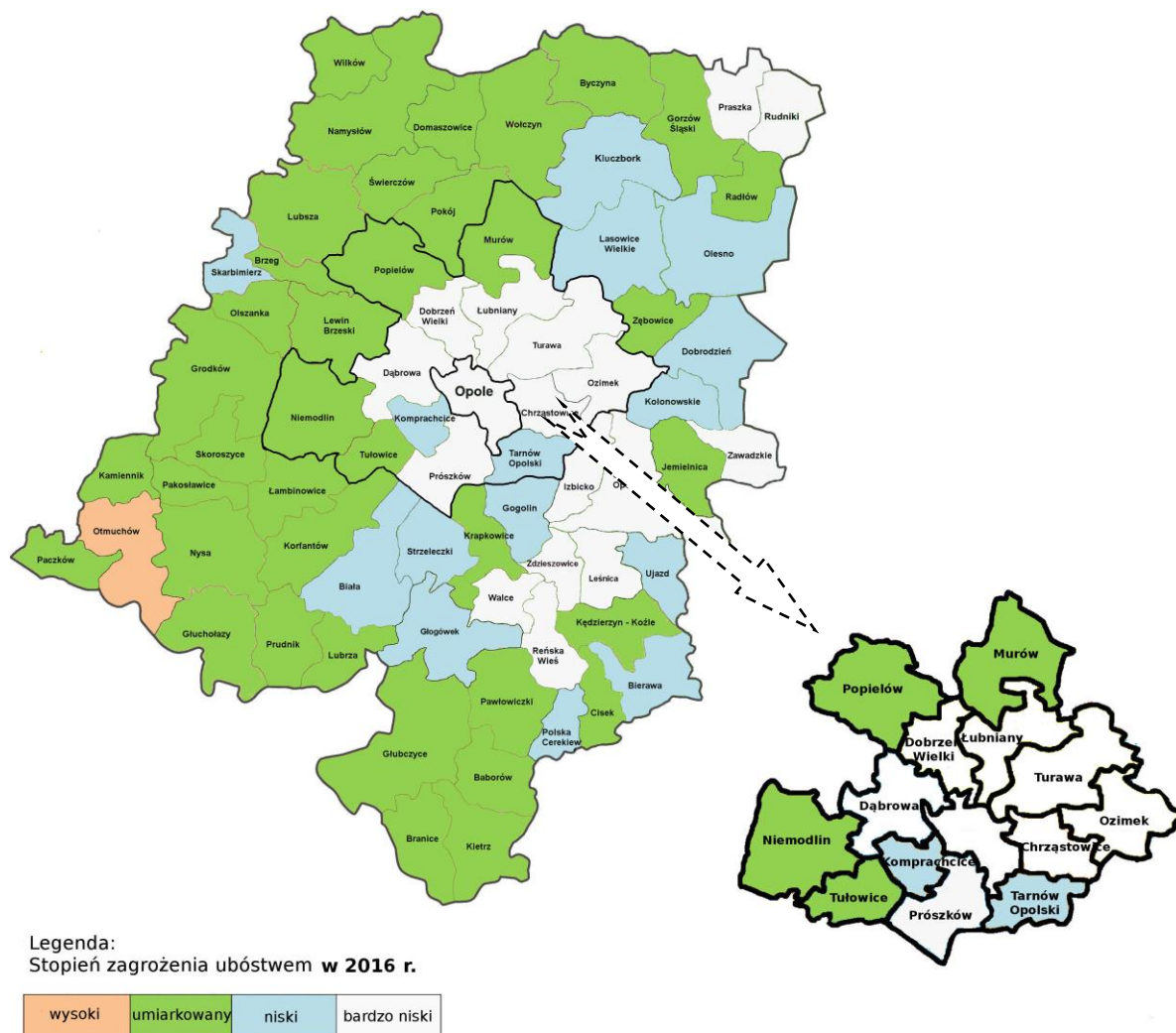
- ubóstwo skrajne (minimum egzystencji) dotyczyło 6,5% osób w gospodarstwach domowych, tj. tyle samo co średnio w Polsce (druga grupa województw do 9% obejmująca województwa: dolnośląskie, śląskie, zachodniopomorskie, mazowieckie, łódzkie i lubuskie);
- ubóstwo relatywne (50% przeciętnych dochodów) obejmowało 13,7% osób w gospodarstwach domowych (w Polsce –15,5%);
- wg ustawowej granicy (dochody mniejsze niż wyznaczony próg ustawowych) objęła 10,6% osób w gospodarstwach domowych (w kraju 12,2%).¹⁷

¹⁶ Na 31 października 2017 r. brak było późniejszych danych GUS.

¹⁷ Za: *Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim. Wielowymiarowa analiza porównawcza na podstawie metody wzorca rozwoju. Stan na 31 grudnia 2016 r.*, ROPS w Opolu, Opole, 2016, s. 4. <http://ois.rops-opole.pl/download/STOPIEN%20ZAGROZENIA%20UBOSTWEM-2016.pdf> (04.09.2017 r.).

W układzie gminnym (GUS publikuje wskaźniki jedynie w układzie województw) coroczne badania z zakresu stopnia zagrożenia ubóstwem w regionie prowadzi jednostka Samorządu Województwa Opolskiego – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu.

Mapa 3. Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim, w tym w gminach w powiecie opolskim, w 2016 r. – wg ROPS w Opolu

Źródło: opracowanie własne na *Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim. Wielowymiarowa analiza porównawcza na podstawie metody wzorca rozwoju. Stan na 31 grudnia 2016 r.*, ROPS w Opolu, Opole, 2016, s. 12-15.

W 2016 r. - zgodnie z danymi ROPS w Opolu, gminy w powiecie opolskim należały w większości do grupy gmin o bardzo niskim stopniu zagrożenia ubóstwem (Dąbrowa, Dobrzeń Wlk., Łubniany, Turawa, Ozimek, Chrzastowice i Prószków). W dwóch gminach w powiecie zanotowano niski stopień zagrożenia ubóstwem (Komprachcice i Tarnów), a jedynie cztery gminy (Tułowice, Niemodlin, Popielów i Murów) zakwalifikowano jako zagrożone w stopniu umiarkowanym.

Stopień zagrożenia ubóstwem w gminach powiatu opolskiego jest jednym z najniższych w woj. opolskim – 9 gmin ma wskaźniki niskie lub bardzo niskie zagrożenia tym zjawiskiem, a podobną sytuację w tym zakresie mają jedynie gminy w powiatach strzeleckim i krapkowickim oraz część gmin w powiecie oleskim.

Dobre wskaźniki występujące w powiecie opolskim w zakresie zagrożenia ubóstwem wynikają głównie z lepszej niż w innych powiatach sytuacji na rynku pracy oraz lepszych warunków życia mieszkańców.¹⁸

3.6 Piecza zastępcza

Rodzina stanowi najlepsze środowisko do życia i wychowania. W sytuacji pojawienia się jakichkolwiek trudności w należytym wypełnianiu obowiązków wynikających z władzy rodzicielskiej, rodzicom należy się wsparcie ze strony państwa. W przypadku, gdy wykorzystane zostaną wszelkie możliwe formy pomocy rodzinie naturalnej i dziecko nadal pozostaje w środowisku, które stwarza realne zagrożenie dla jego życia i dalszego właściwego rozwoju, można zastosować formę zabezpieczenia w postaci pieczy zastępczej. Przy czym, jeżeli to jest możliwe, ma to być środek tymczasowy, a dopiero po wyczerpaniu wszelkich innych możliwości – ostateczny. Dziecko powinno bowiem pozostać w pieczy zastępczej do czasu zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny naturalnej albo do czasu umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej. Jednak adekwatnie do indywidualnej sytuacji dziecka, możliwe jest również pozostawienie go w długoterminowym rodzinnym środowisku zastępczym do momentu usamodzielnienia.

Zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej regulowane są *ustawą z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*.¹⁹

Na mocy postanowienia sądu dziecko może zostać umieszczone w jednej z dwóch form pieczy zastępczej:

- Rodzinnej (rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka);
- Instytucjonalnej (placówki opiekuńczo-wychowawcze).

3.6.1 Rodzinna piecza zastępcza

Najbardziej zbliżoną do rodziny naturalnej formą sprawowania pieczy zastępczej jest rodzina zastępcza, wśród których wyróżniamy rodziny:

- spokrewnione;
- niezawodowe;
- zawodowe, w tym specjalistyczne oraz pełniące funkcję pogotowia rodzinnego;
- rodzinne domy dziecka.

Kompetencje w zakresie organizacji pieczy zastępczej posiada samorząd powiatowy. W Powiecie opolskim zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opolu, do którego należy m.in.: monitorowanie funkcjonowania i jakości sprawowanej opieki nad dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej, wsparcie finansowe, poradnictwo specjalistyczne, organizacja szkoleń i warsztatów oraz kwalifikacja kandydatów na rodziny zastępcze.

PCPR w Opolu zatrudnia w tym celu pięciu koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, dwóch psychologów, pedagoga oraz specjalistę pracy socjalnej.

¹⁸ Stopień zagrożenia ubóstwem w gminach woj. opolskiego ROPS w Opolu oblicza na podstawie 4 zmiennych, odniesionych do liczby ludności gminy, obejmujących: bezrobocie, niskie dochody oraz wskaźniki rodzin wielodzietnych i niepełnych, objętych pomocą społeczną.

¹⁹Tekst jednolity ustawy - Dz. U. z 2017 r., poz. 697.

Tabela 9. Liczba rodzin zastępczych w powiecie opolskim w latach 2014-2016

Lp.	Formy rodzinnej pieczy zastępczej	2014 r.		2015 r.		2016 r.		Wzrost / spadek w 2016 r. 100%=2014 r.
		Liczba rodzin	%	Liczba rodzin	%	Liczba rodzin	%	
1	Rodziny spokrewnione	75	68,2	74	64,9	70	65,4	93,3
2	Rodziny niezawodowe	31	28,2	36	31,6	33	30,9	106,4
3	Rodziny zawodowe z tego:	4	3,6	4	3,5	4	3,7	100,0
4	• „zwykłe” rodziny zawodowe	2	1,8	2	1,7	2	1,9	100,0
5	• pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	1	0,9	1	0,9	1	0,9	100,0
6	• specjalistyczne	1	0,9	1	0,9	1	0,9	100,0
7	Rodzinny dom dziecka	0	x	0	x	0	x	x
8	Razem	110	100%	114	100%	107	100%	97,3

Źródło: opracowanie własne PCPR w Opolu.

W latach 2014-2016 w strukturze rodzin zastępczych w powiecie opolskim dominują rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem (prawie 66%). Następne są rodziny zastępcze niezawodowe (31%). Pozostałe formy rodzinnej pieczy zastępczej stanowią niecałe 4%, wśród których 2 rodziny to „zwykłe” rodziny zawodowe, a jedna rodzina pełni funkcję pogotowia rodzinnego oraz także jedna jest specjalistyczną rodziną zawodową.

W latach 2014-2016 liczba rodzi zastępczych spadła o prawie 3%, w tym:

- liczba rodzin spokrewnionych z dzieckiem zmniejszyła się o prawie 7%;
- liczba rodzin niezawodowych wzrosła o 6,4%;
- na tym samym poziomie utrzymała się liczba rodzin zawodowych (zarówno pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, jak i rodzin specjalistycznych).

Zmiany w strukturze rodzinnej pieczy zastępczej powiatu opolskiego są zgodne ze zmianami występującymi w całym województwie opolskim, a także z tendencją ogólnopolską, zmierzającą do rozwoju rodzin zastępczych zawodowych, przy stopniowym ograniczaniu liczby rodzin spokrewnionych z dzieckiem.

Jednocześnie, na terenie powiatu opolskiego nie funkcjonują rodzinne domy dziecka.

Tabela 10. Liczba rodzin zastępczych w powiecie opolskim w latach 2014-2016 – wg liczby dzieci

Lp.	Rodziny zastępcze	Rodziny spokrewnione			Rodziny niezawodowe			Rodziny zawodowe (w tym specjalistyczne i pełniące funkcję pogotowia rodzinnego)		
		2014 r.	2015 r.	2016 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.
1	z 1 dzieckiem	54	51	51	19	22	23	0	0	0
2	z 2 dzieci	18	19	15	10	11	8	1	2	2
3	z 3 dzieci	2	3	3	2	2	0	3	2	2
4	z 4 dzieci i więcej	1	1	1	0	1	2	0	0	0
5	Razem	75	74	70	31	36	33	4	4	4

Źródło: opracowanie własne PCPR w Opolu.

W strukturach rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych w powiecie opolskim dominują rodziny sprawujące opiekę nad jednym dzieckiem, a w przypadku rodzin

zastępczych zawodowych, specjalistycznych i pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, najczęściej nad dwójką i trójką dzieci.

Tabela 11. Liczba rodzin zastępczych w powiecie opolskim w latach 2014-2016 – wg wieku

Lp.	Wiek rodziców zastępczych	Rodziny spokrewnione			Rodziny niezawodowe			Rodziny zawodowe (w tym specjalistyczne i pełniące funkcję pogotowia rodzinnego)		
		2014 r.	2015 r.	2016 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.
1	do 21 lat	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	22-30	4	4	4	1	4	3	0	0	0
3	31-40	3	1	1	7	11	9	1	1	1
4	41-50	5	8	6	13	11	13	1	1	0
5	51-60	21	19	21	6	7	6	2	2	3
6	61-70	35	35	33	3	2	1	0	0	0
7	powyżej 70 lat	7	7	5	1	1	1	0	0	0
8	Razem	75	74	70	31	36	33	4	4	4

Źródło: opracowanie własne PCPR w Opolu.

W latach 2014-2016 w powiecie opolskim wśród rodziców zastępczych w rodzinach zastępczych spokrewnionych i zawodowych dominują osoby w wieku 51-70 lat, natomiast w rodzinach niezawodowych najwięcej jest rodziców w wieku 31-50 lat. Rodziny spokrewnione z dzieckiem tworzą głównie dziadkowie małoletnich, natomiast wśród rodzin niezawodowych występują zarówno osoby niespokrewnione, posiadające motywację do niesienia pomocy dziecku, jak i wujostwo.

Tabela 12. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie opolskim w latach 2014-2016

Lp.	Formy rodzinnej pieczy zastępczej	2014 r.		2015 r.		2016 r.		Wzrost / spadek w 2016 r. 100%=2014 r.
		liczba dzieci	%	liczba dzieci	%	liczba dzieci	%	
1	Rodziny spokrewnione	100	65,0	101	62,0	95	62,5	95,0
2	Rodziny niezawodowe	45	29,2	54	33,1	47	30,9	104,4
3	Rodziny zawodowe z tego:	9	5,8	8	4,9	10	6,6	111,1
4	• „zwykłe” rodziny zawodowe	6	3,9	5	3,1	5	3,3	83,3
5	• pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	3	1,9	3	1,8	3	2,0	100,0
6	• specjalistyczne	0	0	0	0	2	1,3	X
7	Razem	154	100	163	100	152	100	98,7

Źródło: opracowanie własne PCPR w Opolu.

W 2016 w podmiotach rodzinnej pieczy zastępczej przebywało ogółem 152 dzieci (dodatkowo w pieczy instytucjonalnej przebywało 60 dzieci). Wskazuje to na utrzymanie pożądanej przewagi pieczy rodzinnej nad instytucjonalną.²⁰

²⁰ Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2014 – 2015, określiło, iż liczba dzieci umieszczonych w pieczy

Większość dzieci przebywała w rodzinach zastępczych spokrewnionych (w 2016 r. - ponad 60%), a najmniej dzieci umieszczono w rodzinach zawodowych, specjalistycznych i pełniących funkcję pogotowia rodzinnego.

Liczba dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2014-2016 spadła o 1,3%, w tym najbardziej (o 5%) liczba dzieci w spokrewnionych rodzinach zastępczych. Jednocześnie w tym samym okresie odnotowano wzrost liczby dzieci:

- w rodzinach zawodowych (o 11%);
- w rodzinach niezawodowych (o ponad 4%).

Tabela 13. Wiek dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie opolskim w latach 2014-2016

Lp.	Wiek dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej	Rodziny spokrewnione			Rodziny niezawodowe			Rodziny zawodowe			Liczba dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej w 2016 r. - ogółem
		2014 r.	2015 r.	2016 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	
1	0	1	2	0	0	1	1	0	0	0	1
2	1-3	7	8	6	2	1	3	0	0	2	11
3	4-6	6	7	11	1	3	1	1	0	0	12
4	7-13	39	40	35	23	27	19	7	6	5	59
5	14-17	34	34	32	15	18	16	1	2	3	51
6	18-24	13	10	11	4	4	7	0	0	0	18
7	Razem	100	101	95	45	54	47	9	8	10	152

Źródło: opracowanie własne PCPR w Opolu.

W strukturze wieku dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie opolskim przeważają dzieci w wieku 7-17 lat (72%).

Jednocześnie większość dzieci (92%) przebywa w rodzinach zastępczych długo – od 3 roku życia do momentu osiągnięcia pełnoletności lub ukończenia nauki. Przy czym każdy kolejny rok pobytu dziecka w pieczy zastępczej zmniejsza jego szanse na powrót do rodziny naturalnej lub ustanowienie rodziny adopcyjnej.

W przypadku braku możliwości umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej na terenie powiatu, z którego pochodzi małoletni, poszukuje się dla niego miejsca w innych powiatach, w tym także spoza własnego województwa. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w pieczy zastępczej po raz pierwszy, ponosi wydatki związane z jego opieką i wychowaniem. Następuje to na podstawie porozumienia między powiatami.

rodzinnej w stosunku do instytucjonalnej wynosi 7:3. Struktura rodzin zastępczych na terenie powiatu opolskiego jest więc tożsama z utrzymującym się ogólnopolskim trendem przewagi pieczy rodzinnej nad instytucjonalną.

Tabela 14. Liczba dzieci, pochodzących z innych powiatów, umieszczonych w pieczy zastępczej w powiecie opolskim w 2016 r.

Lp.	Powiat pochodzenia dziecka	Liczba dzieci z innych powiatów umieszczonych w rodzinach zastępczych w powiecie opolskim			Ogółem
		Rodzina zastępcza spokrewniona	Rodzina zastępcza niezawodowa	Rodzina zastępcza zawodowa	
1	Brzeg	-	2	-	2
2	Będzin	2	-	-	2
3	Kluczbork		1	-	1
4	Krapkowice	1	1	-	2
5	Kędzierzyn-Koźle		-	3	3
6	Mysłowice	1	-	-	1
7	Namysłów		2	-	2
8	Olesno	2	-	-	2
9	Opole	7	2	1	10
10	Prudnik	-	2	-	2
11	Wałbrzych	1	-	-	1
12	Wrocław		1	-	1
13	Razem	14	11	4	29

Źródło: opracowanie własne PCPR w Opolu.

W 2016 r. liczba dzieci z innych powiatów umieszczona na terenie powiatu opolskiego wynosiła 29. Dzieci pochodziły głównie z woj. opolskiego, najliczniej z Miasta Opola (10), i przebywały najczęściej w rodzinach spokrewnionych z dzieckiem i niezawodowych.

Jednocześnie w 2016 r. 21 dzieci, pochodzących z powiatu opolskiego, przebywało w pieczy zastępczej w innych powiatach, w tym najwięcej w Mieście Opolu (9 osób) i powiecie brzeskim (3 osoby), a najczęściej były umieszczane w rodzinach zastępczych spokrewnionych (14 osób).

Tabela 15. Liczba dzieci z powiatu opolskiego, umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenie innego powiatu w 2016 r.

Lp.	Powiat umieszczenia dziecka	Rodzina zastępcza spokrewniona	Rodzina zastępcza niezawodowa	Rodzinny Dom Dziecka	Ogółem
1	Brzeg	3	-	-	3
2	Kluczbork	2	-	-	2
3	Kraków	-	-	1	1
4	Nowy Sącz	-	1	-	1
5	Nysa	1	1	-	2
6	Olesno	1	-	-	1
7	Opole	6	3	-	9
8	Prudnik	-	-	1	1
9	Strzelce Opolskie	1	-	-	1
10	Razem	14	5	2	21

Źródło: opracowanie własne PCPR w Opolu.

W latach 2014-2016 głównymi przyczynami umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie opolskim były:

- bezradność i zaniedbania w sprawach opiekuńczo-wychowawczych;
- uzależnienie od alkoholu;
- śmierć rodziców;

- porzucenie przez rodzica biologicznego;
- choroba psychiczna rodzica.

Natomiast głównymi przyczynami rozwiązania rodzin zastępczych były:

- osiągnięcie pełnoletności i usamodzielnienie się wychowanków;
- powrót małoletnich dzieci do rodziny naturalnej;
- adopcja.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie opolskim zabezpiecza potrzeby wszystkich rodzin zastępczych, zgodnie z obowiązującymi przepisami, oraz kwalifikuje i kieruje na szkolenie kandydatów na rodziców zastępczych.

W 2016 r. na szkolenia kandydatów na rodziców zastępczych zgłosiło się 16 osób (w 2015 r. – 9). Jednak nie wszyscy posiadali prawidłowe motywacje i predyspozycje do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i ukończyli szkolenie. Z uwagi na trend deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej, tj. ograniczenia instytucjonalnej opieki na rzecz wzrostu jej rodzinnych form, należałoby pozyskać większą liczbę kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe w celu umieszczenia w nich najmłodszych dzieci, aby stworzyć im jak najlepsze warunki do rozwoju. W powiecie opolskim brakuje też rodzinnych domów dziecka, z uwagi na brak kandydatów chętnych do podjęcia się tej formy opieki.

3.6.2 Instytucjonalna piecza zastępcza

Formami instytucjonalnej pieczy zastępczej są:

- placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- regionalne placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

W samorządzie powiatowym instytucjonalną formą pieczy zastępczej są jedynie placówki opiekuńczo-wychowawcze²¹, które dzielą się na placówki typu:

- socjalizacyjnego;
- interwencyjnego;
- specjalistyczno-terapeutycznego;
- rodzinnego.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze to miejsce zapewniające całodobową opiekę, niezbędne potrzeby rozwojowe i bytowe oraz wychowanie dzieciom i młodzieży pozbawionym opieki rodzicielskiej, w ramach instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Dziecko może zostać umieszczone zarówno w placówce opiekuńczo-wychowawczej właściwej dla jego miejsca zamieszkania, jak również działającej w innym powiecie. Gdy dziecko zostanie umieszczone poza terenem własnego powiatu, to powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka ponosi wydatki na jego utrzymanie na mocy porozumienia zawartego z powiatem prowadzącym placówkę.

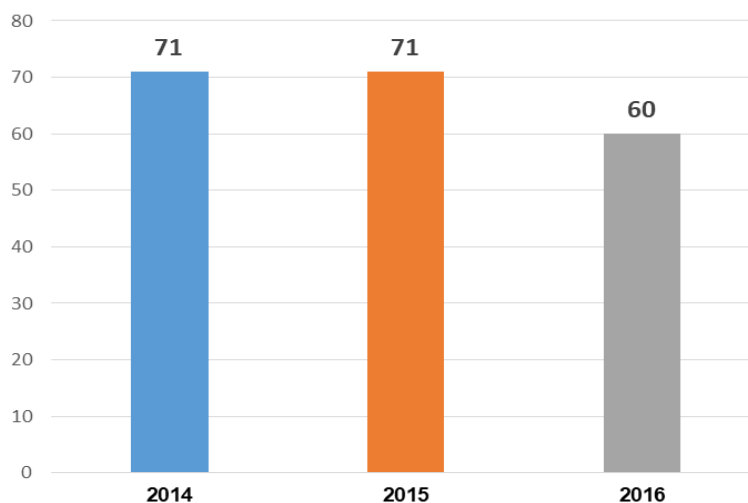
W latach 2014-2016 na terenie powiatu opolskiego funkcjonowały 3 placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego w:

- Tarnowie Opolskim (jednostka Powiatu Opolskiego dla 30 dzieci);
- Turawie (jednostka Powiatu Opolskiego dla 25 dzieci);
- Chmielowicach (jednostka Powiatu Opolskiego dla 18 dzieci).²²

²¹ Brak w woj. opolskim regionalnych placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych – należą do zadań samorządu województwa

²² Od 1 stycznia 2017 r., ze względu na zamiany administracyjne, placówka znajduje się na terenie Miasta Opola.

Wykres 5. Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych Powiatu Opolskiego w latach 2014-2016

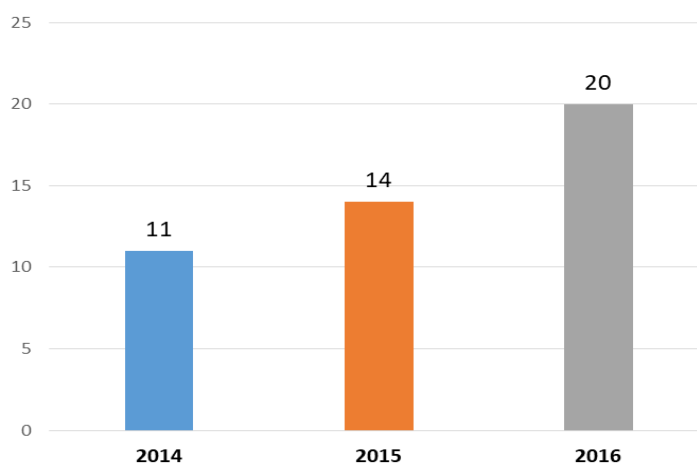

Źródło: opracowanie własne PCPR w Opolu.

W latach 2014-2016 liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych Powiatu Opolskiego zmniejszyła się o 11 osób (15%), a przyczyną tego było przede wszystkim osiągnięcie przez wychowanków domów dziecka pełnoletności.

Tym samym liczba dzieci opuszczających instytucjonalną pieczę zastępczą w latach 2014-2016 systematycznie wzrasta, a głównym powodem opuszczenia pieczy zastępczej jest osiągnięcie pełnoletności i usamodzielnienie się wychowanków domów dziecka (piecza zastępcza – rodzinna i instytucjonalna - sprawowana jest nad dzieckiem do osiągnięcia pełnoletności lub do zakończenia nauki, tj. nie dłużej niż do 25 lat).

Wykres 6. Liczba dzieci opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze Powiatu Opolskiego w latach 2014-2016

Źródło: opracowanie własne PCPR w Opolu.

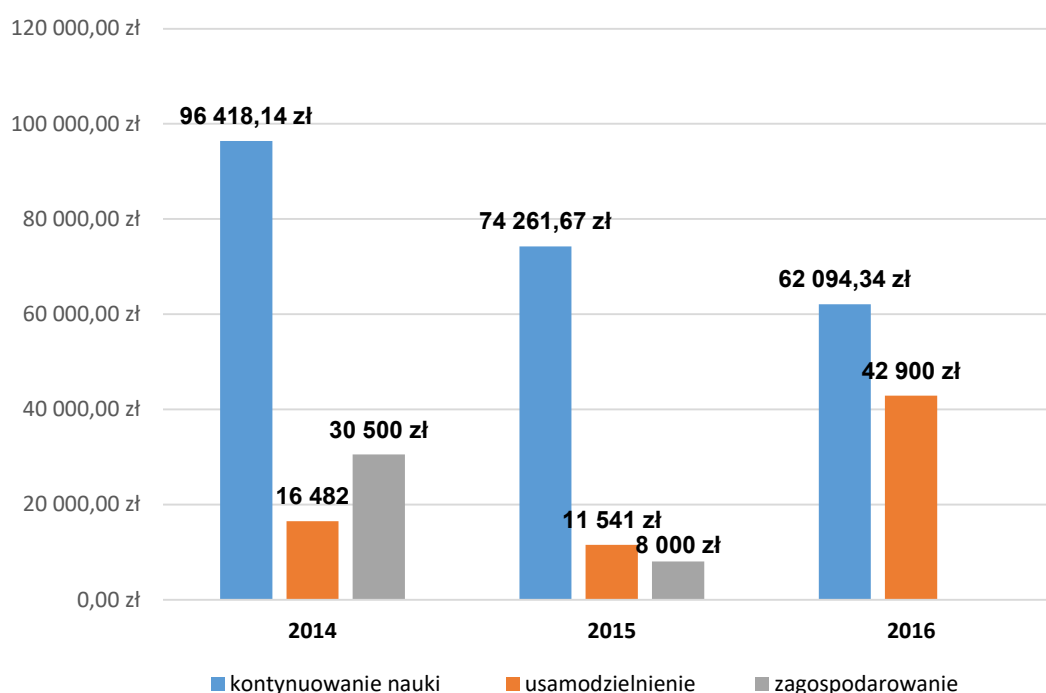
3.6.3 Usamodzielnianie wychowanków pieczy zastępczej

Pełnoletni wychowankowie którzy decydują się na opuszczenie pieczy zastępczej (rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych) zostają objęci wsparciem w procesie usamodzielnienia w ramach którego, udzielana jest im pomoc w postaci zabezpieczenia finansowego na kontynuowanie nauki, zagospodarowanie i usamodzielnienie, a także wsparcie w uzyskaniu zatrudnienia oraz odpowiednich warunków mieszkaniowych.

Praca nad usamodzielnieniem wychowanka pieczy zastępczej to przygotowanie do dorosłego, samodzielnego życia i rozpoczyna się z chwilą przyjęcia dziecka do pieczy zastępczej (rodzinnej lub instytucjonalnej). Przy czym dobrze prowadzony proces usamodzielnienia ma istotny wpływ na dalsze losy i dorosłe życie wychowanków.

W 2016 r. w powiecie opolskim liczba usamodzielnianych wychowanków z rodzin zastępczych wynosiła 44 osoby, w tym pomoc finansową na kontynuowanie nauki otrzymały 32. Naukę w szkole wyższej kontynuowało 12 wychowanków, a pozostałe osoby podjęły edukację w liceach oraz szkołach policealnych (PCPR oferuje wychowankom także poradnictwo specjalistyczne, przy czym warunkiem uzyskania pomocy jest posiadanie zatwierzonego indywidualnego programu usamodzielniania oraz złożenie wniosku).

Wykres 7. Pomoc finansowa dla usamodzielniających się wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych w powiecie opolskim w latach 2014-2016

Źródło: opracowanie własne PCPR w Opolu.

W latach 2014-2016 korzystanie z pomocy na kontynuowanie nauki zmniejszyło się. Natomiast znacząco wzrosło znaczenie i chęć korzystania z pomocy pieniężnej na usamodzielnienie.

W 2016 r. Powiat opolski nie dysponował mieszkaniami chronionymi dla swoich podopiecznych, a wsparcie w uzyskaniu mieszkania oferowane było w formie opiniowania wniosków o przyznanie mieszkania z zasobów gminy.

3.7 Wsparcie osób i rodzin

System wsparcia społecznego mieszkańców powiatu opolskiego – zgodnie z obowiązującymi przepisami, obejmuje także system pomocy społecznej. Ma on na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudności życiowych, których nie są w stanie pokonać w oparciu o własne zasoby i możliwości.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia ich niezbędnych potrzeb i umożliwieniu im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej w powiecie opolskim odpowiedzialnych jest 13 ośrodków pomocy społecznej, znajdujących się w każdej gminie w powiecie.

Zadania statutowe wykonują ośrodki pomocy społecznej przede wszystkim w oparciu o ustawę z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej²³, a do ich podstawowych obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej (osób i rodzin wymagających pomocy i wsparcia na rzecz przeciwdziałania problemów życiowych);
- bezpośrednio i pośrednio udzielanie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych oraz pracy socjalnej (w tym organizowanie opieki i usług w miejscu zamieszkania);
- współpraca z instytucjami publicznymi i organizacjami, w tym pozarządowymi, zwłaszcza z jednostkami samorządu gminnego w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w gminie;
- aktywizowanie środowiska lokalnego na rzecz profilaktyki i przeciwdziałania negatywnym skutkom zjawisk społecznych.

W 2016 r. pomocą społeczną objęto prawie 7,8 tys. mieszkańców powiatu opolskiego²⁴ (5,7% ludności), w tym:

- ośrodki pomocy społecznej udzieliły wsparcia 3 942 osobom;
- w domach pomocy społecznej oraz placówkach całodobowej opieki przebywało łącznie 406 osób (288 osób starszych i/lub niepełnosprawnych oraz 118 dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie);
- w pieczy zastępczej wsparciem objęto ogółem 212 dzieci i młodzieży (w tym: 60 osób przebywało w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, 152 dzieci i młodzieży przebywało w rodzinach zastępczych);
- w innych ośrodkach wsparcia (noclegowniach, klubach integracji społecznej i warsztatach terapii zajęciowej) z pomocy korzystało 196 osób;
- prawie 3 tys. osób objęto wsparciem w ramach programów, projektów realizowanych w gminach z wykorzystaniem środków własnych, europejskich oraz PFRON (wsparcie osób niepełnosprawnych).

²³ Tekst jednolity ustawy - Dz. U. z 2017 r., poz. 1769.

²⁴ Bez osób objętych systemem świadczeń rodzinnych (choć większość z nich jest także świadczeniobiorcami pomocy społecznej).

W porównaniu do 2015 r., liczba osób, którym udzielono wsparcia zmniejszyła się o 3,4%, w tym:

- najbardziej spadła liczba korzystających ze świadczeń ośrodków pomocy społecznej (o prawie 17%);
- na stałym poziomie utrzymała się liczba mieszkańców placówek stacjonarnych (domów pomocy społecznej, placówek całodobowej opieki);
- spadła liczba dzieci i młodzieży przebywającej w pieczy zastępczej (w placówkach opiekuńczo-wychowawczych – o 18%, w rodzinnej pieczy zastępczej – o 1,3%).

Tabela 16. Liczba osób i rodzin, którym udzielono wsparcia w powiecie opolskim w latach 2015-2016

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba osób i rodzin, którym udzielono wsparcia w powiecie opolskim		
		2015 r.	2016 r.	Wzrost/spadek w 2016 r. 2015=100%
1	Ogółem, w tym w:	8 006	7 738	96,6
2	ośrodkach pomocy społecznej	4 736	3 942	83,2
3	domach pomocy społecznej	374	373	99,7
4	placówkach całodobowej opieki	33	33	100,0
5	placówkach opiekuńczo-wychowawczych	73	60	82,2
6	podmiotach rodzinnej pieczy zastępczej	154	152	98,7
7	innych ośrodkach wsparcia (schroniska, noclegownie, kluby samopomocy, KIS, WTZ i inne)	190	196	103,2
8	pozostałe osoby (niepełnosprawni oraz inne osoby korzystające z własnych programów i projektów)	2 446	2 982	121,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie gminnych ocen zasobów pomocy społecznej w 2015 r. i 2016 r., zamieszczonych w Centralnej Aplikacji Statystycznej – rządowej platformie do sporządzenia mi.in. sprawozdań z realizacji zadań z zakresu pomocy i integracji społecznej przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej – aplikacja *Ocena zasobów pomocy społecznej*.

Wzrost liczby świadczeniobiorców w latach 2015-2016 odnotowano wśród:

- korzystających z innych ośrodków wsparcia (noclegowni, klubów samopomocy, klubów integracji społecznej) – o 3,2%;
- osób objętych innymi formami wsparcia realizowanymi w oparciu o własne (gminne) projekty i programy, w tym wśród osób niepełnosprawnych – o prawie 22%.

Wśród ogółem objętych wsparciem, największą grupę stanowią osoby i rodziny korzystające ze świadczeń pomocy społecznej (w 2016 r. 3 942 świadczeniobiorców).

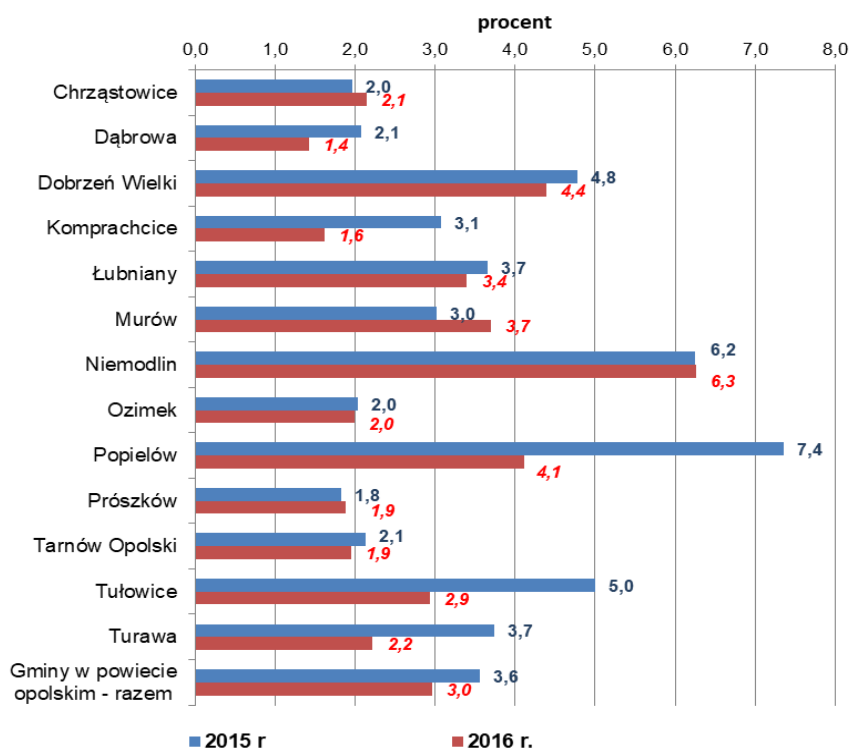
Tabela 17. Liczba osób objęta wsparciem ośrodków pomocy społecznej w gminach w powiecie opolskim w latach 2015-2016

Lp.	Gminy	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ośrodkach pomocy społecznej		Wzrost / spadek w 2016 r. 100%=2015 r.	Wskaźnik objętych pomocą na 1000 ludności gminy w 2016 r.
		2015 r.	2016 r.		
1	Chrzastowice	134	147	109,7	2,1
2	Dąbrowa	200	138	69,0	1,4
3	Dobrzeń Wielki	695	640	92,1	4,4
4	Komprachcice	341	181	53,1	1,6
5	Łubniany	354	330	93,2	3,4
6	Murów	166	202	121,7	3,7
7	Niemodlin	838	836	99,8	6,3
8	Ozimek	401	392	97,8	2,0
9	Popielów	595	334	56,1	4,1
10	Prószków	179	184	102,8	1,9
11	Tarnów Opolski	204	186	91,2	1,9
12	Tułowice	263	154	58,6	2,9
13	Turawa	366	218	59,6	2,2
14	Gminy w powiecie opolskim - razem	4 736	3 942	83,2	3,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie gminnych ocen zasobów pomocy społecznej w 2015 r. i 2016 r., zamieszczonych w Centralnej Aplikacji Statystycznej – rządowej platformie do sporządzenia mi.in. sprawozdań z realizacji zadań z zakresu pomocy i integracji społecznej przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej – aplikacja Ocena zasobów pomocy społecznej.

W 2016 r. wskaźnik liczby osób objętych pomocą na 1 000 ludności powiatu opolskiego wyniósł średnio w powiecie 3,0, i wahał się od najwyższego w Niemodlinie (6,3) do najniższego w Dąbrowie (1,4).

Wykres 8. Odsetek ludności gmin w powiecie opolskim, korzystających ze świadczeń ośrodków pomocy społecznej, w latach 2015-2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie gminnych ocen zasobów pomocy społecznej w 2015 r. i 2016 r., zamieszczonych w Centralnej Aplikacji Statystycznej – rządowej platformie do sporządzenia mi.in. sprawozdań z realizacji zadań z zakresu pomocy i integracji społecznej przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej – aplikacja Ocena zasobów pomocy społecznej.

W latach 2015-2016 ogólny procentowy udział mieszkańców powiatu opolskiego, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, spadł o 0,6 pkt proc., przy czym:

- spadek wystąpił w 8 gminach (na 13 w powiecie), w tym najbardziej w Popielowie (z 7,4% w 2015 r. do 4,1% w 2016 r., tj. prawie 2-krotnie);
- wzrost odnotowano w 4 gminach (w: Chrzastowicach z 2,0% do 2,1%, Murów z 3,0% do 3,7%, Prószkowie z 1,8% do 1,9% oraz Niemodlinie z 6,2% do 6,3%);
- bez zmian pozostał odsetek ludności gminy korzystających z pomocy społecznej w gminie Ozimek (2,0%).

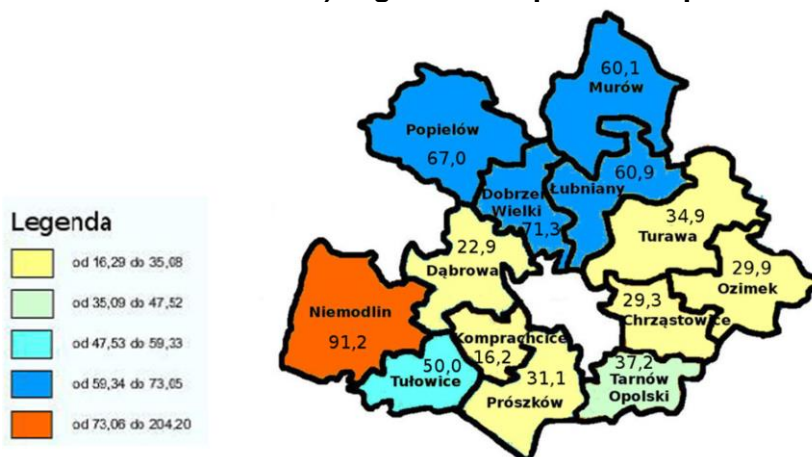
Natomiast wskaźnik deprivacji lokalnej (liczb osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej na 1 000 ludności) wyniósł średnio w powiecie 46,4, i wahał się od najwyższego w Niemodlinie (91,2), do najniższego w Komprachcicach (16,2).

Tabela 18. Wskaźnik deprivacji lokalnej w gminach w powiecie opolskim w 2016 r.

Lp.	Gminy	Liczba osób w rodzinach objętych świadczeniami pomocy społecznej w 2016 r.	Wskaźnik deprivacji lokalnej w 2016 r.
1	Chrzastowice	201	29,3
2	Dąbrowa	222	22,9
3	Dobrzeń Wielki	1 040	71,3
4	Komprachcice	181	16,2
5	Łubniany	591	60,9
6	Murów	328	60,1
7	Niemodlin	1 218	91,2
8	Ozimek	591	29,9
9	Popielów	544	67,0
10	Prószków	305	31,1
11	Tarnów Opolski	356	37,2
12	Tułowice	262	50,0
13	Turawa	343	34,9
14	Gminy w powiecie opolskim - razem	6 182	46,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie gminnych ocen zasobów pomocy społecznej w 2016 r., zamieszczonych w Centralnej Aplikacji Statystycznej – rządowej platformie do sporządzenia mi.in. sprawozdań z realizacji zadań z zakresu pomocy i integracji społecznej przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej – aplikacja *Ocena zasobów pomocy społecznej*

Mapa 4. Wskaźnik deprivacji lokalnej (liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie na każde 1 000 ludności) w gminach w powiecie opolskim w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie gminnych ocen zasobów pomocy społecznej w 2016 r., zamieszczonych w Centralnej Aplikacji Statystycznej – rządowej platformie do sporządzenia mi.in. sprawozdań z realizacji zadań z zakresu pomocy i integracji społecznej przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej – aplikacja *Ocena zasobów pomocy społecznej*

W woj. opolskim wskaźnik deprivacji lokalnej wynosił średnio 53,1, a gminy w powiecie opolski (z wyjątkiem Niemodlina, Dobrzemia Wlk., Łubnian, Murowa i Popielowa), zaliczają się do grupy samorządów o najniższych wskaźnikach deprivacji lokalnej, a Komprachcice mają ten wskaźnik najniższy w całym województwie (16,2).

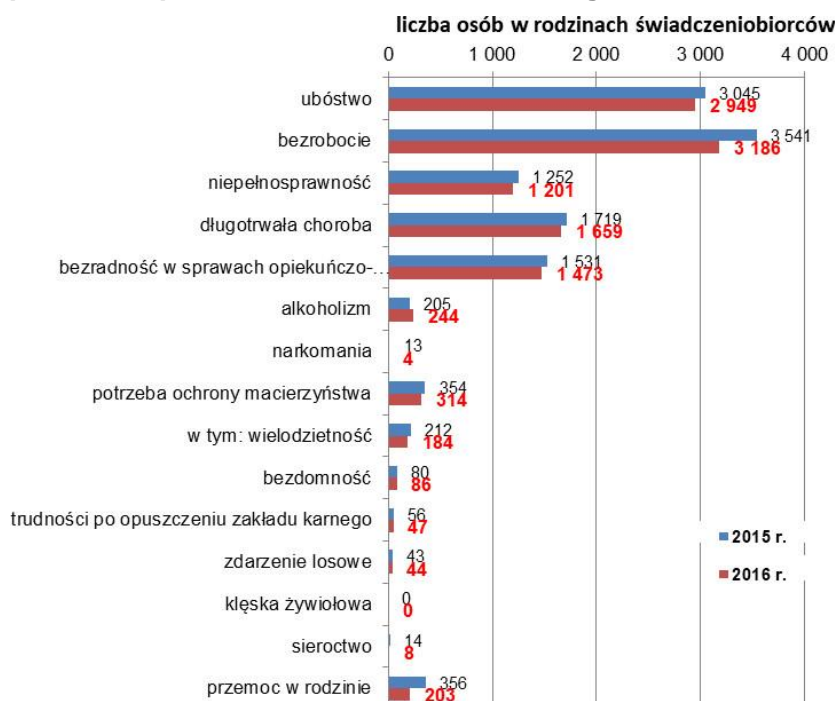
Ustawa o pomocy społecznej zakłada udzielanie pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- 1) ubóstwa;
- 2) bezrobocia;
- 3) długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- 4) niepełnosprawności;
- 5) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 6) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych;
- 7) alkoholizmu;
- 8) przemocy w rodzinie.

W 2016 r. - podobnie jak w latach poprzednich – najczęściej pomoc społeczna w powiecie opolskim udzielana była z powodu ubóstwa i bezrobocia (odpowiednio 2 949 i 3 186 osobom w rodzinach świadczeniobiorców). Równie często pomoc udzielana jest także z powodu: niepełnosprawności i długotrwałej choroby (odpowiednio 1 201 i 1 659 osób w rodzinach) oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (1 473 osoby w rodzinach).

Najmniej osób objęto pomocą z powodu: narkomanii (4) i sieroctwa (8), a także trudności po opuszczeniu zakładu karnego (47) i zdarzenia losowego (44).

Wykres 9. Liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców, którym udzielono pomocy w gminach w powiecie opolskim w latach 2015-2016- wg powodów

Źródło: opracowanie własne na podstawie gminnych ocen zasobów pomocy społecznej w 2015 r. i 2016 r., zamieszczonych w Centralnej Aplikacji Statystycznej – rządowej platformie do sporządzenia mi.in. sprawozdań z realizacji zadań z zakresu pomocy i integracji społecznej przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej – aplikacja Ocena zasobów pomocy społecznej

W latach 2015 -2016 wystąpił spadek liczby osób, którym udzielono pomocy we wszystkich kategoriach powodów, z wyjątkiem:

- alkoholizmu (liczba objętych wsparciem wzrosła z 205 do 244 osób w rodzinach, tj. o 19%);
- bezdomności (liczba objętych pomocą wzrosła z 80 do 86 osób, tj. o 7,5%).

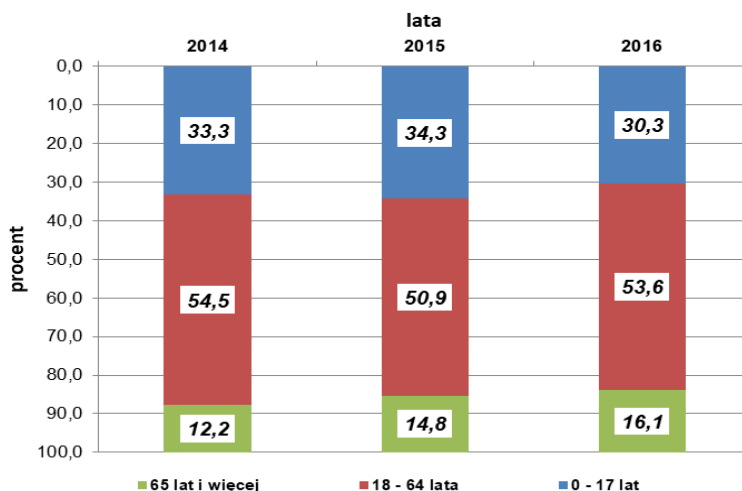
Tabela 19. Struktura wieku klientów pomocy społecznej w gminach w powiecie opolskim w latach 2014-2016

Lp.	Grupy wieku	Klienci ośrodków pomocy społecznej w powiecie opolskim			
		2014 r.	2015 r.	2016 r.	Wzrost / spadek w latach 2016 r. 100%=2014 r.
1	0 - 17 lat	1 613	1 600	1 194	74,0
2	%	33,3	34,3	30,3	x
3	18 - 64 lata	2 643	2 376	2 113	79,9
4	%	54,5	50,9	53,6	x
5	65 lat i więcej	593	688	635	107,1
6	%	12,2	14,8	16,1	x

Źródło: opracowanie własne na podstawie gminnych ocen zasobów pomocy społecznej w 2014 r., 2015 r. i 2016 r., zamieszczonych w Centralnej Aplikacji Statystycznej – rządowej platformie do sporządzenia mi.in. sprawozdań z realizacji zadań z zakresu pomocy i integracji społecznej przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej – aplikacja Ocena zasobów pomocy społecznej.

Zmiany demograficzne występujące w woj. opolskim, w tym powiecie opolskim (systematyczny wzrost liczby osób starszych oraz spadek liczby dzieci i młodzieży), wpływają na zmianę struktury wieku osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. W latach 2014-2016 zwiększyła się liczba osób w wieku 65 lat i więcej – klientów pomocy społecznej. W 2016 r. ośrodki pomocy społecznej w powiecie opolskim objęły wsparciem 635 osób starszych (w 2014 r. 593), a ich udział w strukturze wieku świadczeniobiorców wzrósł z 12,2% w 2014 r. do 16,1% w 2016 r. Jednocześnie w tym okresie spadła liczba dzieci i młodzieży do 17 lat otrzymujących pomoc (o 26%) oraz liczba osób w wieku produkcyjnym (o ponad 20%).

Wykres 10. Struktura wieku świadczeniobiorców pomocy społecznej w gminach w powiecie opolskim w latach 2014-2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie gminnych ocen zasobów pomocy społecznej w 2014 r., 2015 r. i 2016 r., zamieszczonych w Centralnej Aplikacji Statystycznej – rządowej platformie do sporządzenia mi.in. sprawozdań z realizacji zadań z zakresu pomocy i integracji społecznej przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej – aplikacja Ocena zasobów pomocy społecznej.

Elementem działań aktywizacyjnych starszych mieszkańców gmin w powiecie opolskim są tworzone przy samorządzie gminnym Rady seniorów. Usytuowane w samorządzie jako organ doradczy władz lokalnych, pełniący rolę reprezentacji osób starszych, zostały wprowadzone ustawą z dnia 11 października 2013 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym.

Celem funkcjonowania Rad seniorów jest pobudzenie aktywności obywatelskiej osób starszych w społeczności lokalnej oraz bardziej skuteczne reprezentowanie interesów seniorów w gminie. Rady mogą opiniować wprowadzane przez gminę plany działań i brać udział w procesie podejmowania decyzji. Członkowie rady mogą zgłaszać inicjatywy dotyczące seniorów oraz innych spraw lokalnych.

W powiecie opolskiego działają obecnie trzy Rady Seniorów, powołane przez rady gmin: w Dobrzenu Wielkim, Tarnowie Opolskim i Niemodlinie.

Potrzeba zwiększenia aktywności społecznej, w tym wsparcia opiekuńczego, osób starszych jest jednym z celów długofalowej polityki społecznej wielu samorządów wszystkich szczebli. Winno to być także nadrzędnym celem Powiatu Opolskiego, co wynika m.in. z systematycznego wzrostu we wszystkich powiatach woj. opolskiego liczby osób starszych, zwłaszcza po 80 roku życia, przy jednoczesnym spadku liczby mieszkańców, w tym dzieci i młodzieży.

W związku z tym koniecznym jest realizacja różnorodnych działań i inicjatyw, w tym we współpracy z instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi (w gminach i powiecie opolskim), umożliwiających tworzenie i rozwój usług, uwzględniających wzrastające potrzeby osób starszych. Istotne są także przedsięwzięcia rozwijające zasoby instytucjonalne pomocy i integracji społecznej (dziennych domów pomocy, klubów seniora, grup samopomocowych itp.).

4. Zasoby instytucjonalne pomocy i integracji społecznej powiatu opolskiego w 2016 r.

1. Instytucje wsparcia i opieki na rzecz osób starszych i niesamodzielnych, w tym niepełnosprawnych²⁵

Domy pomocy społecznej:

- Dom pomocy społecznej w Prószkowie (216 miejsc);
- Dom pomocy społecznej w Dobrzeniu Wielkim (55 miejsc);
- Dom pomocy społecznej w Czarnowąsach (120 miejsc).²⁶

Placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekłe chorym lub osobom w podeszłym wieku:

- Dom Opieki Zgromadzenia Sióstr Służebniczek NMP w Ozimku (18 miejsc);
- Dom Opieki Zgromadzenia Córek Św. Kamila w Sławicach w gm. Dąbrowa (15 miejsc).²⁷

Uniwersytety Trzeciego Wieku:

- Stowarzyszenie Niemodliński Uniwersytet Trzeciego Wieku w Niemodlinie (liczba uczestników 120).

Rady seniorów:

- Rada Seniorów Gminy Niemodlin w Niemodlinie (przy Urzędzie Miejskim w Niemodlinie, ul. ul. Bohaterów Powstań Śląskich 37);
- Rada Seniorów Gminy Dobrzeń Wielki w Dobrzeniu Wielkim (przy Urzędzie Gminy w Dobrzeniu Wielkim, ul. Namysłowska 44);
- Rada Seniorów Gminy Tarnów Opolski w Tarnowie Opolskim (przy Urzędzie Gminy w Tarnowie Opolskim, ul. Dworcowa 6).

2. Schroniska i noclegownie

- Hostel prowadzony przez Stowarzyszenie MONAR Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień w Zbicku na 10 miejsc.

3. Instytucje reintegracji społeczno-zawodowej

Kluby Integracji Społecznej:

- Klub Integracji Społecznej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Murowie;
- Klub Integracji Społecznej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Popielowie;
- Klub Integracji Społecznej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Łubnianach.

²⁵ W 2016 r. na terenie powiatu opolskiego brak było: środowiskowych domów samopomocy, zakładów aktywności zawodowej, centrów integracji społecznej, zakładów pracy chronionej, mieszkań chronionych i dziennych domów pomocy (pierwszy dom dziennego pobytu powstał w 2017 r. w Niemodlinie - Dom Dziennego Pobytu „Senior-WIGOR”).

²⁶ Od 1 stycznia 2017 r., ze względu na zmiany administracyjne, na terenie Miasta Opola.

²⁷ Także od 1 stycznia 2017 r., ze względu na zmiany administracyjne, na terenie Miasta Opola.

Spółdzielnie socialne:

- Spółdzielnia Socjalna „Twoja Opiekunka” w Tarnowie Opolskim.

Warsztaty terapii zajęciowej:

- Warsztaty Terapii Zajęciowej Caritas Diecezji Opolskiej w Starych Siołkowicach (gm. Popielów).

4. Instytucje opieki nad dzieckiem pozbawionym opieki rodzicielskiej

Placówki wsparcia dziennego:

- Placówka wsparcia dziennego w Komprachcicach działająca w formie placówki opiekuńczej (liczba korzystających dzieci - 17).

Placówki opiekuńczo-wychowawcze:

- Dom Dziecka w Turawie (placówka socjalizacyjna) dla 25 dzieci;
- Dom Dziecka im. Janusza Korczaka w Tarnowie Opolskim (placówka socjalizacyjna) dla 30 dzieci;
- Dom Dziecka w Chmielowicach (placówka socjalizacyjna) dla 18 dzieci.

5. Organizacje pozarządowe, działające w obszarze integracji społecznej i wsparcia społecznego w powiecie opolskim²⁸

- Bank Żywności w Opolu z siedzibą w Luboszycach;
- Fundacja „36,6” w Chmielowcach;
- Fundacja „CZAS PODRÓŻNIKA” w Tarnowie Opolskim;
- Fundacja „FLEXI MIND” w Dębskiej Kuźni;
- Fundacja „Kraina Dinozaurów” w Ozimku;
- Fundacja „KTOTO- ZROZUMIEĆ ALZHEIMERA” w Osinach;
- Fundacja „Kwitnące Talenty” w Nakle;
- Fundacja „MANOWCE KULTURY” w Komprachcicach;
- Fundacja Aktywizacji i Edukacji Społecznej „SENSO” w Prószkowie;
- Fundacja Edukacyjna w Gościejowicach Małych;
- Fundacja EDUNEO w Czarnowąsach;
- Fundacja Flexi Mind w Dębskiej Kuźni;
- Fundacja LABORATORIUM ZMIANY w Niemodlinie;
- Fundacja Lipowa w Lipowej;
- Fundacja PODZIEL SIĘ SZCZĘŚCIEM w Kątach Opolskich;
- Fundacja SŁONECZNA JESIEŃ w Tarnowie Opolskim;
- Fundacja Tenis Ziemny Dla Dzieci i Młodzieży w Gminie Prószków;
- Fundacja WZAJEMNIK w Brynicy;
- Fundacja Zamku Księżąt Niemodlińskich w Niemodlinie;
- Niemodliński Klub Ekologiczny w Niemodlinie;

²⁸ Wyróżniono organizacje pozarządowe z obszaru: pomocy społecznej, pomocy osobom niepełnosprawnym, wsparcia rodzin, osób starszych, ochrony zdrowia, lokalnych inicjatyw, bez organizacji o charakterze sportowym, branżowym i specjalistycznym (np. klubów sportowych, stowarzyszeń architektów, ochotniczych straży pożarnych itp.).

- Niemodlińskie Forum Gospodarcze w Niemodlinie;
- Niemodlińskie Stowarzyszenie Dobroczynne „Nadzieja” w Niemodlinie;
- Opolska Fundacja Inicjatyw Międzynarodowych w Suchym Borze;
- Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci Niepełnosprawnych „Integracja” w Ozimku;
- Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci, Młodzieży i Osób Niepełnosprawnych Gminy Tarnów Opolski w Tarnowie Opolskim;
- Stowarzyszenie "Życie dla Życia" w Dąbrowie;
- Stowarzyszenie Ekologiczne OBWODNICA w Niemodlinie;
- Stowarzyszenie Ekologiczne w Niemodlinie;
- Stowarzyszenie Mieszkańców Osiedla Konstytucji 22 lipca 1807 w Polskiej Nowej Wsi;
- Stowarzyszenie Miłośników Krasiejowa w Krasiejowie;
- Stowarzyszenie Ziemi Niemodlińskiej Gmina, Mieszkańcy, Samorząd w Rzędziwojowicach;
- Związek Ślązaków w Brynicy.

Wśród organizacji pozarządowych funkcjonujących w powiecie opolskim, ważne miejsce zajmuje Caritas Diecezji Opolskiej, prowadząca od wielu lat różnorodną działalność dobroczynną, poprzez m. in. Parafialne Zespoły Caritas, Stacje Opieki Caritas, gabinety rehabilitacyjne oraz inne, doraźne formy działalności charytatywnej (np. programy pomocy dla placówek medycznych i opiekuńczych, pomoc dla osób poszkodowanych w wyniku klęsk żywiołowych oraz innych tragedii, Wigilijne Dzieło Pomocy dzieciom, Jałmużnę Wielkopostną).²⁹

Caritas Diecezji Opolskiej corocznie obejmuje opieką długoterminową i paliatywną ok. 50 tys. mieszkańców województwa opolskiego, w tym w ramach Stacji Opieki Caritas świadczy usługi opiekuńczo-lecznicze (długoterminowe i w podstawowej opiece zdrowotnej) oraz wspiera osoby i pacjentów w poradni paliatywnej i hospicjach. Świadczenia udzielane przez Caritas są finansowane lub współfinansowane przez samorząd gminny i NFZ.

Liczba wszystkich mieszkańców powiatu opolskiego, korzystających ze wsparcia udzielanego przez Caritas, wynosi ponad 11 tys. osób.³⁰

²⁹ ks. Arnold Drechsler, *Działalność Caritas Diecezji Opolskiej po 1989 roku*, Wydawnictwo Świętego Krzyża, Opole 2014, s. 13

³⁰ Zob. więcej: *Działalność Caritasu oraz organizacji pozarządowych w niwelowaniu dysfunkcji społecznych*, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, październik 2017.

5. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Najniższy w województwie stopień zagrożenia ubóstwem wśród mieszkańców. 2. Jeden z najniższych w województwie udział osób korzystających z pomocy społecznej oraz z pracy asystenta rodziny. 3. Aktywność samorządu terytorialnego i innych podmiotów na rzecz tworzenia: <ul style="list-style-type: none"> • miejsc opieki dziennej i całodobowej dla osób niesamodzielnych (starszych, niepełnosprawnych, dzieci i młodzieży), • instytucji pieczy zastępczej – placówek wsparcia dziennego oraz opiekuńczo-wychowawczych. 4. Aktywność organizacji pozarządowych, działających na rzecz wsparcia różnych grup ludności i środowiska lokalnego (dobroczynność, pomoc niepełnosprawnym i chorym, ekologia, wsparcie dzieci i młodzieży). 5. Rozwinięta sieć placówek wsparcia i opieki prowadzanych przez organizacje pozarządowe, w tym Caritas Diecezji Opolskiej. 6. Aktywność samorządu w realizacji projektów współfinansowanych ze środków europejskich oraz programów rządowych, 7. Wzrost świadomości społecznej dotyczącej negatywnych tendencji demograficznych i społecznych oraz działania władz samorządowych na rzecz ich ograniczania. 8. Zaangażowanie samorządu terytorialnego w realizację zadań na rzecz integracji społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu (imprezy integracyjne, realizacja programów profilaktycznych i specjalistycznych, współpraca lokalna i regionalna itp.). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niekorzystne tendencje demograficzne (wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym, niski wskaźnik dzietności, migracje). 2. Niewystarczające zasoby infrastruktury społecznej, w tym placówek reintegracji społecznej i zawodowej (WTZ, ŚDS, ZAZ) oraz instytucji wsparcia (dla seniorów, placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, mieszkań chronionych, punktów/ośrodków interwencji kryzysowej). 3. Niewystarczająca liczba instytucji wsparcia społecznego na wsi. 4. Zbyt mała liczba podmiotów ekonomii społecznej. 5. Zbyt mała liczba rodzin zastępczych oraz niewystarczające środki na ich wsparcie. 6. Brak rodzinnych domów dziecka. 7. Niska dostępność usług społecznych dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej (w tym w formie mieszkań chronionych). 8. Niski poziom zatrudnienia osób niepełnosprawnych. 9. Niewystarczający zakres usług asystenckich oraz usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych. 10. Niewystarczający zakres współpracy międzysektorowej (instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, sektora komercyjnego). 11. Niewystarczająca liczba pracowników służb społecznych (pracowników socjalnych, asystentów osób starszych i rodziny, specjalistów, w tym psychologów i terapeutów).

Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Możliwość wykorzystania środków zewnętrznych (w tym z UE i budżetu państwa) na realizację programów i projektów kierowanych do różnych grup ludności, w tym osób starszych i niepełnosprawnych (także w zakresie rozwoju zasobów infrastrukturalnych). 2. Rozwój rodzinnych form opieki zastępczej (w tym szczególnie: rodzin zastępczych zawodowych oraz rodzinnych domów dziecka). 3. Zwiększenie liczby organizacji pozarządowych, działających w obszarze rozwiązywania problemów społecznych, oraz poprawa ich funkcjonowania w zakresie finansów, zasobów kadrowych i organizacyjnych. 4. Rozwój partnerstwa międzysektorowego (publicznego, pozarządowego i komercyjnego) i międzyinstytucjonalnego, w tym między samorządami (gminnym, powiatowym, wojewódzkim). 5. Zmiany przepisów prawnych ułatwiających skuteczniejszą realizację zadań z zakresu prowadzonej polityki społecznej w powiecie. 6. Zwiększenie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym (przemocy w rodzinie, uzależnieniom, dysfunkcji rodziny itp.). 7. Zwiększenie zasobów kadrowych i instytucjonalnych (szczególnie na wsi), sprzyjających integracji społecznej i ograniczeniu problemów społecznych. 8. Poprawa skuteczności realizowanych działań społecznych, prowadzonych przez wyspecjalizowane instytucje wsparcia społecznego oraz inne jednostki gminne i powiatowe (np. na rzecz integracji międzypokoleniowej, pomocy rodzinom z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, wsparcia wychowanków pieczy zastępczej). 9. Wsparcie przedsiębiorczości społecznej na terenie powiatu. 10. Rozwój innowacyjnych form pomocy społecznej i wsparcia społecznego (aktywizacyjnych, profilaktycznych, terapeutycznych, interdyscyplinarnych itp.). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pogłębianie się niekorzystnych zjawisk demograficznych (<i>starzenie się społeczeństwa</i>, niski wskaźnik urodzeń, migracje, w tym zagraniczne). 2. Nasilenie się zjawisk wykluczenia społecznego i patologii społecznej (brak wsparcia i oferty aktywizacyjnej dla osób niepełnosprawnych, wzrost przemocy w rodzinie, zwiększenia się liczby długotrwale uzależnionych od świadczeń z pomocy społecznej, wzrost liczby rodzin dysfunkcyjnych itp.). 3. Niewystarczająca liczba kandydatów na rodziny zastępcze oraz prowadzących rodzinne domy dziecka. 4. Brak aktywności samorządu terytorialnego w zakresie poprawy i rozwoju infrastruktury społecznej dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz ograniczenie działań samorządu na rzecz integracji społecznej mieszkańców powiatu. 5. Brak środków finansowych na rozwój infrastruktury społecznej i realizowanych form pomocy, w tym innowacyjnych. 6. Nasilenie się zjawisk społecznych, powodujących zwiększenie potrzeb społecznych przewyższających możliwość ich zaspokojenia (np. w zakresie opieki nad osobami starszymi). 7. Zmniejszenie liczby dobrze przygotowanej zawodowo i doświadczonej kadry pomocy i integracji społecznej oraz organizacji pozarządowych, działających w obszarze wsparcia społecznego. 8. Brak skutecznych i wypracowanych mechanizmów usprawniających współdziałanie międzyinstytucjonalne i międzysektorowe w obszarze rozwiązywania problemów społecznych w powiecie. 9. Zmiany prawne utrudniające realizację działań z zakresu prowadzonej polityki społecznej.

6. Cele strategiczne i operacyjne oraz działania szczegółowe

Cel strategiczny 1. Wsparcie rodziny i dziecka

Cel operacyjny 1.1. Wsparcie rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi

Działania:

- a) Udzielanie odpowiedniej do potrzeb pomocy społecznej rodzinom w trudnej sytuacji życiowej;
- b) Prowadzenie systematycznej pracy socjalnej z rodzinami mającymi problemy opiekuńczo-wychowawcze celem niwelowania ich dysfunkcji społecznych;
- c) Rozwój i upowszechnianie nowych form wsparcia i dobrych praktyk w zakresie pracy socjalnej z rodziną problemową (rozwój sieci poradnictwa rodzinnego i specjalistycznego, działań informacyjnych i edukacyjnych, nowych, środowiskowych form pracy socjalnej, aktywizacji środowisk lokalnych na rzecz wsparcia rodzin dysfunkcyjnych, współpracy z innymi instytucjami w formie szkoleń dla kadry służb społecznych, organizacji konferencji, seminariów itp.);
- d) Rozwój zakresu udzielanego wsparcia poprzez zwiększenie liczby asystentów rodziny oraz liczby miejsc w placówkach wsparcia dziennego;
- e) Promocja i rozwój działań profilaktycznych i aktywizujących kierowanych do rodzin problemowych i umieszczonych w nich dzieci;
- f) Współpraca z instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi pracującymi na rzecz dziecka i rodziny;
- g) Podniesienie umiejętności i kompetencji zawodowych kadry pomocy i integracji społecznej oraz wolontariuszy (uczestnictwo w szkoleniach, konferencjach, seminariach i kursach tematycznych, podnoszenie poziomu wykształcenia itp.).

Cel operacyjny 1.2. Promocja i rozwój rodzinnej pieczy zastępczej oraz wsparcie dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej

Działania:

- a) Promocja idei rodzicielstwa zastępczego, w tym pozyskanie kandydatów na rodziny zastępcze i prowadzących rodzinne domy dziecka (pikniki rodzinne, kampanie społeczne, spotkania tematyczne itp.);
- b) Podniesienie umiejętności i kompetencji rodziców zastępczych oraz osób prowadzących rodzinne domy dziecka poprzez organizowanie szkoleń i wsparcie instytucjonalne (grupy wsparcia, poradnictwo, usprawnienie współpracy itp.);
- c) Wsparcie działań prowadzących do deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej poprzez:
 - organizację konferencji, seminariów, spotkań, upowszechniających wiedzę o rodzicielstwie zastępczym i problemach usamodzielniającej się młodzieży, lub uczestnictwo w tych inicjatywach;
 - doskonalenie metod doboru i wsparcia kandydatów do rodzinnej pieczy zastępczej celem zwiększenia ich liczby;
 - dostosowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych do wymaganego standardu (w tym zmniejszenie liczby miejsc w placówce do 14);

- d) Udzielanie pomocy i wsparcia w usamodzielnieniu się wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych (pomoc, w tym pieniężna, na kontynuowanie nauki, zagospodarowanie w formie rzeczowej, uzyskanie odpowiednich warunków mieszkaniowych, zatrudnienia, w formie specjalistycznego poradnictwa);
- e) Współpraca z instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi w celu pomocy i rozwoju nowych form wsparcia dla dzieci w pieczy zastępczej i usamodzielniających się wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych (np. w formie mieszkań chronionych, pomocy w zatrudnieniu).

Cel operacyjny 1.3. Zwiększenie bezpieczeństwa rodzin, w tym przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Działania:

- a) Rozwój zakresu udzielanego wsparcia rodzinom w kryzysie poprzez zwiększenie liczby specjalistycznych instytucji oraz działań profilaktycznych i pomocowych (punktów/ośrodków interwencji kryzysowej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, punktów konsultacyjnych, specjalistycznego poradnictwa);
- b) Promocja oraz rozwój już istniejących i nowych form wsparcia osobom dotkniętym przemocą lub uzależnionym (ulotki i broszury informacyjne dostosowane do konkretnego odbiorcy, bazy teleadresowe instytucji pomocowych, w tym w mediach elektronicznych, poprawa udzielanego wsparcia poprzez zindywidualizowanie oferty pomocowej ze względu na sytuację rodziny, programy terapeutyczne itp.);
- c) Podniesienie umiejętności i kompetencji zawodowych kadry pomocy i integracji społecznej oraz wolontariuszy z zakresu przemocy i kryzysu w rodzinie oraz uzależnień (organizacja szkoleń, seminariów, konferencji tematycznych lub w nich uczestnictwo, specjalistyczne studia podyplomowe itp.);
- d) Wsparcie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania patologii życia rodzinnego (organizacja lub udział w kampaniach społecznych, konferencjach, akcjach informacyjnych i edukacyjnych na temat zjawisk przemocy, uzależnień od alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych, współpraca z mediami);
- e) Promocja, realizacja lub udział w realizacji programów profilaktycznych i specjalistycznych, kierowanych do dzieci i rodziców, z zakresu przemocy i uzależnień (np. porozumiewanie się bez przemocy, wypracowanie sposobów właściwej komunikacji, wzmocnianie więzi rodzinnych, podnoszenie poziomu wiedzy i wrażliwości społecznej na tematy przemocy i uzależnień itp.);
- f) Współpraca z instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny w zakresie ograniczania skutków uzależnienia od alkoholu i innych środków psychoaktywnych oraz stosowania przemocy w rodzinie;
- g) Monitoring zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu oraz systemu wsparcia ofiar przemocy celem usprawnień działań pomocowych (realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych oraz terapeutycznych dla ofiar i sprawców przemocy, zabezpieczenie miejsc pobytu w instytucjach wsparcia, opracowanie materiałów instruktażowych, współpraca z zespołami interdyscyplinarnymi).

Wskaźniki:

1. Liczba rodzin (w tym dzieci) z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, objętych wsparciem.
2. Liczba nowych form wsparcia i dobrych praktyk w zakresie pracy socjalnej z rodziną problemową.
3. Liczba asystentów rodziny.
4. Liczba działań profilaktycznych i aktywizujących kierowanych do rodzin problemowych i umieszczonych w nich dzieci.
5. Liczba rodzin zastępczych.
6. Liczba rodziców zastępczych oraz osób prowadzących rodzinne domy dziecka uczestniczących we wsparciu instytucjonalnym (szkolenia, grupy wsparcia itp.).
7. Liczba inicjatyw upowszechniających idee rodzicielstwa zastępczego oraz wiedzę o rodzinach z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.
8. Liczba inicjatyw na temat przeciwdziałania patologii życia rodzinnego (przemoc w rodzinie, alkoholizm, narkomania, inne substancje psychoaktywne).
9. Liczba rodzin w kryzysie, objętych specjalistycznym wsparciem instytucjonalnym oraz działaniami profilaktycznymi i pomocowymi.

Realizatorzy:

- ośrodki pomocy społecznej,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opolu,
- gminne i powiatowe jednostki organizacyjne, zajmujące się wsparciem społecznym,
- policja,
- sądy,
- instytucje oświaty,
- instytucje ochrony zdrowia,
- gminne komisje ds. rozwiązywania problemów alkoholowych,
- organizacje pozarządowe.

Źródła finansowania: środki własne samorządów gminnego i powiatowego, budżet państwa, fundusze z UE

Cel strategiczny 2. Wsparcie i aktywizacja osób starszych i niepełnosprawnych

Cel operacyjny 2.1. Wzmocnienie infrastruktury społecznej dla osób starszych i niepełnosprawnych

Działania:

- a) Rozwój usług społecznych dla osób starszych i niepełnosprawnych (np. w formie mieszkań - chronionych, wspomaganych lub treningowych, domów dziennego pobytu, klubów seniora, placówek całodobowej opieki oraz innych miejsc świadczenia usług dla tych grup ludności);

- b) Rozwój usług opiekuńczych i społecznych, w tym realizowanych w ośrodkach wsparcia i instytucjach reintegracji społeczno-zawodowej (warsztaty terapii zajęciowej, podmioty ekonomii społecznej);
- c) Rozwój innowacyjnych form wsparcia świadczonych w miejscu zamieszkania osób starszych i niepełnosprawnych (w formie centrów i punktów informacji, poradnictwa, teleopieki oraz asystentury);
- d) Wsparcie działań poprawiających standard usług świadczonych w domach pomocy społecznej oraz innych placówkach całodobowej opieki;
- e) Działania zmierzające do doposażenia infrastruktury usług społecznych dla osób starszych i niepełnosprawnych w specjalistyczny sprzęt i wyposażenie.

Cel operacyjny 2.2. Zwiększenie aktywności społecznej osób starszych i niepełnosprawnych

Działania:

- a) Wsparcie dostosowania przestrzeni publicznej i prywatnej do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych (likwidacja barier architektonicznych i komunikacyjnych w miejscach użyteczności publicznej, likwidacja barier architektonicznych i technicznych wg indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych, np. w mieszkaniu);
- b) Inspirowanie tworzenia i rozwoju lokalnych rad seniorów;
- c) Pomoc w rozwoju i tworzeniu nowych form wsparcia seniorów i osób niepełnosprawnych (wolontariat, w tym seniorów i dla seniorów, punkty wsparcia psychologicznego, socjalnego, prawnego, poradnictwo specjalistyczne, grupy wsparcia, programy celowe);
- d) Współpraca z instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych;
- e) Wsparcie działań umożliwiających aktywizację społeczną osób starszych i niepełnosprawnych (organizacja imprez lub pomoc w uczestniczeniu osób w wydarzeniach kulturalnych, rekreacyjnych, sportowych, turystycznych);
- f) Wsparcie osób niepełnosprawnych w prowadzeniu aktywności społeczno-zawodowej (dofinansowanie: turnusów i wyjazdów rehabilitacyjnych, sprzętu rehabilitacyjnego i innych środków pomocowych, poprawa jakości świadczonych usług, np. w formie usprawnienia dostępu do informacji, przekazywania danych między instytucjami, utworzenia bazy danych o instytucjach pomocowych, realizowanych programów i projektów);
- g) Wsparcie inicjatyw organizacji pozarządowych i środowisk lokalnych na rzecz działań kierowanych do osób starszych i niepełnosprawnych (wolontariat, realizacja projektów własnych i z wykorzystaniem środków zewnętrznych, np. z UE, przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznej związanych z np. przemocą wobec osób starszych, alkoholizmem, chorobami psychicznymi, kampanie społeczne ostrzegające przed kradzieżami, oszustwami, wyłudzeniami, działania poprawiające warunki życia, w tym bytowe itp.);
- h) Wsparcie działań zwiększających aktywność osób starszych w ramach uniwersytetów trzeciego wieku;

- i) Wsparcie osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji zawodowej (finansowanie szkoleń oraz pomoc w odbyciu praktyk, staży, celem podniesienia ich kompetencji zawodowych oraz podjęcia zatrudnienia).

Cel operacyjny 2.3. Zwiększenie świadomości społecznej i zmiana postaw wobec osób starszych i niepełnosprawnych

Działania:

- a) Promowanie postaw tolerancji wobec osób niepełnosprawnych oraz starszych (promocja lub organizacja imprez integracyjnych, w tym służących integracji międzypokoleniowej, informowanie o efektach działań osób niepełnosprawnych lub do nich kierowanych, wspieranie aktywności senioralnej – występów zespołów muzycznych, chórów itp.);
- b) Wsparcie działań mających na celu zwiększenie wiedzy i świadomości społecznej na temat potrzeb i problemów osób starszych i niepełnosprawnych (organizacja kampanii społecznych, konferencji, seminariów, spotkań tematycznych lub w nich uczestnictwo);
- c) Wsparcie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych (informowanie o korzyściach z zatrudnienia osoby niepełnosprawnej, wskazywanie na możliwość elastycznego zatrudnienia lub świadczenia usług poprzez np. telepracę, niepełny wymiar godzin, prowadzenie własnej działalności gospodarczej);
- d) Wsparcie działań polegających na zwiększeniu zatrudnienia pracowników świadczących bezpośrednią pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym (pracowników socjalnych, asystentów osób starszych i niepełnosprawnych, psychologów, prawników, terapeutów);
- e) Podnoszenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych kadry pomocy i integracji społecznej oraz wolontariuszy w zakresie organizacji opieki i wsparcia nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi;
- f) Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych i starszych (rady seniorów w gminie, przedstawiciele lokalnych społeczności, np. sołtysowie, wójtowie) w zakresie ich integracji społecznej (wspieranie inicjatyw lub wspólna organizacja Dni Seniora, przeglądów twórczości osób niepełnosprawnych, olimpiad specjalnych itp.);
- g) Promocja dobrych praktyk i rozwiązań poprawiających lokalny system wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych (organizacja spotkań, wymiana doświadczeń, stała współpraca z jednostkami samorządu gminnego na terenie powiatu).

Wskaźniki:

1. Liczba osób starszych i niepełnosprawnych, objętych usługami społecznymi w instytucjach opieki i wsparcia.
1. Liczba osób niepełnosprawnych otrzymujących wsparcie na dostosowanie przestrzeni mieszkaniowej do własnych potrzeb.
2. Liczba rad seniorów.
3. Liczba osób starszych i niepełnosprawnych, objętych nowymi formami wsparcia (wolontariat, grupy i punkty wsparcia psychologicznego, socjalnego, prawnego, poradnictwo specjalistyczne).

4. Liczba osób starszych i niepełnosprawnych, korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.
5. Liczba inicjatyw wspierających aktywność społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych.
6. Liczba inicjatyw (spotkań, imprez, programów) wspierających aktywizację osób starszych.
7. Liczba inicjatyw upowszechniających wiedzę na temat potrzeb i problemów osób starszych i niepełnosprawnych.
8. Liczba wybudowanych/przebudowanych/wyremontowanych obiektów infrastruktury społecznej dla osób starszych i niepełnosprawnych w powiecie.
9. Liczba obiektów infrastruktury społecznej wyposażonych w specjalistyczny sprzęt i wyposażenie.

Realizatorzy:

- ośrodki pomocy społecznej,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opolu,
- gminne i powiatowe jednostki organizacyjne, zajmujące się wsparciem społecznym,
- Powiatowy Urząd Pracy w Opolu,
- instytucje oświaty,
- instytucje ochrony zdrowia,
- organizacje pozarządowe.

Źródła finansowania: środki własne samorządów gminnego i powiatowego, budżet państwa, fundusze z UE

Cel strategiczny 3. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i integracja społeczna

Cel operacyjny 3.1. Zwiększenie dostępności usług aktywizacji społecznej i zawodowej dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym

Działania:

- a) Rozwój usług aktywizacji społeczno-zawodowej, w tym realizowanych w klubach integracji społecznej i warsztatach terapii zajęciowej oraz innych podmiotach (np. ekonomii społecznej);
- b) Współpraca z instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym (wspieranie lub inicjowanie inicjatyw sprzyjających integracji społecznej, np. centrów aktywności lokalnej, grup wsparcia, programów aktywności lokalnej, promowanie lokalnych działań przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu, np. usług świadczonych przez spółdzielnie socjalne, usprawnianie przepływu informacji o możliwych formach wsparcia instytucjonalnego i pozainstytucjonalnego, np. organizacji pozarządowych);
- c) Promowanie nowych i już istniejących metod aktywnej integracji i włączenia społecznego (organizacja szkoleń, kampanii społecznych, konferencji, seminariów, spotkań tematycznych lub w nich uczestnictwo, współpraca z mediami itp.).

- d) Podniesienie umiejętności i kwalifikacji zawodowych kadry pomocy i integracji społecznej w zakresie stosowania aktywnych form wsparcia (kontrakt socjalny, program aktywności lokalnej, nowe metody pracy socjalnej).

Cel operacyjny 3.2 Rozwijanie współpracy w zakresie włączenia społecznego

Działania:

- a) Wsparcie działań na rzecz tworzenia i rozwoju różnych form współpracy na rzecz włączenia społecznego osób ubogich i wykluczonych (instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, podmiotów prywatnych);
- b) Promocja działań na rzecz integracji społecznej (własnych i/lub innych podmiotów);
- c) Usprawnianie współpracy na rzecz wsparcia i pomocy osobom ubogim i wykluczonym społecznie (promocja dobrych praktyk, wymiana doświadczeń, usprawnienie przepływu informacji, doskonalenie form współpracy między samorządami oraz innymi instytucjami publicznymi oraz organizacjami pozarządowymi);
- d) Podnoszenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych kadry pomocy i integracji społecznej w zakresie organizacji wsparcia na rzecz włączenia społecznego osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Wskaźniki:

1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, objętych usługami aktywizacji społecznej i zawodowej.
2. Liczba organizacji pozarządowych, z którymi podjęto współpracę w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.
3. Liczba inicjatyw upowszechniających aktywną integrację i włączenie społeczne osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.
4. Liczba inicjatyw na rzecz włączenia społecznego osób ubogich i wykluczonych, podejmowanych we współpracy z organizacjami pozarządowymi, podmiotami komercyjnymi i instytucjami publicznymi.

Realizatorzy:

- ośrodki pomocy społecznej,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opolu,
- podmioty reintegracji społeczno-zawodowej,
- organizacje pozarządowe,
- gminne i powiatowe jednostki organizacyjne, zajmujące się wsparciem społecznym.

Źródła finansowania: środki własne samorządów gminnego i powiatowego, budżet państwa, fundusze z UE

7. Wdrażanie Strategii

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2017-2027 będzie realizowana przez wszystkie zaangażowane i zobowiązane do wdrożenia podmioty, tj.:

- Radę Powiatu Opolskiego – w zakresie podejmowanych uchwał o przyjęciu Strategii;
- Zarząd Powiatu Opolskiego – w zakresie realizacji zadań Strategii, w tym uwzględnienie jej założeń w planach budżetu samorządu na każdy rok;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opolu w zakresie:
 - monitorowania celów, działań i wskaźników Strategii oraz części diagnostycznej;
 - opracowania aktualizacji Strategii we współpracy z zespołem ds. jej opracowania;
 - sporządzenia raportu z realizacji Strategii (w połowie okresu jej działania, tj. w 2022 r.) i przedłożenia go właściwym organom Powiatu opolskiego;
 - upowszechniania bieżących informacji o realizacji Strategii (wg zaleceń Powiatu opolskiego);
- Zespół ds. opracowania Strategii, współpracujący z PCPR w Opolu, w zakresie aktualizowania zapisów tego dokumentu;
- gminne i powiatowe jednostki organizacyjne, zajmujące się wsparciem społecznym, oraz inne podmioty, instytucje i organizacje pozarządowe realizujące zadania określone w Strategii.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2017-2027 realizowana będzie przy wykorzystaniu środków:

- własnych Powiatu opolskiego (w tym jego jednostek);
- budżetów gmin Powiatu opolskiego, w tym jednostek gmin (w zakresie realizowanych działań własnych, wpisujących się w cele Strategii, i innych działań nieobligatoryjnych, np. w ramach realizacji projektów z UE);
- budżetu państwa;
- funduszy strukturalnych z UE;
- innych (organizacji pozarządowych, podmiotów uczestniczących w realizacji projektów współfinansowanych z UE lub innych europejskich, np. norweskich, PFRON, Funduszu Pracy, środków prywatnych).

Strategia „nie wyznacza ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a jego realizacja nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko”. Oznacza to, że w opinii Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Opolu „brak jest przesłanek do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko” *Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2017-2027*.³¹

³¹ Pismo Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Opolu do PCPR w Opolu, znak WOOŚ.411.2.1.2017.MO z 20.01.2017 r.

8. Monitoring Strategii

Cele i zadania *Powiatowej Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2017-2027* monitorowane będą przez Zespół ds. opracowania Strategii, we współpracy z instytucjami i podmiotami uczestniczącymi w jej realizacji, tj. przede wszystkim: jednostkami organizacyjnymi Powiatu opolskiego i gmin w powiecie opolskim, jednostkami organizacyjnymi pomocy i integracji społecznej (zwłaszcza ośrodkami pomocy społecznej w gminach oraz innymi instytucjami i ośrodkami wsparcia, działającymi w systemie pomocy społecznej i jego otoczenia), oraz organizacjami pozarządowymi.

Monitoring odbywać się będzie w oparciu o przyjęte wskaźniki realizacji celów strategicznych i operacyjnych. Wskaźniki będą wyliczane z udziałem narzędzi sprawozdawczych, głównie z zakresu pomocy społecznej oraz wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej (w tym corocznie przygotowywanej w PCPR w Opolu i przyjmowanej przez Radę Powiatu *Oceny zasobów pomocy społecznej* oraz przekazywanych do Wojewody Opolskiego i MRPIPS cyklicznych sprawozdań dziedzinowych np. z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, domów pomocy społecznej, rodzin zastępczych).

Zakłada się, że wskazane w Strategii cele i działania przyczynią się do wzmocnienia i rozwoju zasobów społecznych w powiecie (w tym infrastrukturalnych i kadrowych) oraz ograniczą występujące problemy społeczne lub spowodują, że będą one niwelowane i rozwiązywane w bardziej skuteczny sposób niż dotychczas.

Przedział czasowy realizacji Strategii (10-letni) oraz trudne do identyfikacji zamiany otoczenia prawnego i procesów niezależnych od Powiatu, wymagają sukcesywnego monitoringu Strategii (i ewentualnej aktualizacji jej zapisów). W związku z tym, a także mając na uwadze przyjęte działania monitorujące wskazane w *Strategii Rozwoju Powiatu Opolskiego na lata 2015-2025*, weryfikacja przyjętych założeń nastąpi w 2022, tj. po zakończeniu kolejnego okresu programowania funduszy z UE 2014-2020 (okres realizacji może przesunąć się do 2022 r.) oraz w połowie okresu realizacji samej Strategii, zaplanowanej na lata 2017-2027. Elementem przeglądu zapisów Strategii i przyjętych działań będzie opracowanie raportu z realizacji Strategii oraz przedłożenie go właściwym organom Powiatu opolskiego. Taki termin przygotowania raportu (i ewentualnie aktualizacji Strategii), wynika też z zakończenia w 2020 r. obowiązywania strategii rozwoju województwa opolskiego oraz strategii rozwoju Aglomeracji Opolskiej oraz konieczności przygotowania przez tej jednostki nowych dokumentów planistycznych.

Jednocześnie na wniosek jednostek i organów Powiatu opolskiego oraz jednostek zewnętrznych (np. Samorządu Województwa Opolskiego) udostępniane będą informacje i dane o bieżącej realizacji Strategii.

9. Spis tabel, wykresów, map i schematów

Tabele

Tabela 1. Powierzchnia i ludność woj. opolskiego w 2010 r. i latach 2015-2016 – wg powiatów

Tabela 2. Powierzchnia i ludność gmin w powiecie opolskim w 2010 r. i latach 2015-2016

Tabela 3. Ludność w wieku poprodukcyjnym, w tym w wieku pow. 60 i 80 lat, w 2016 r. oraz 2030 r. (prognoza) w gminach w powiecie opolskim

Tabela 4. Liczba osób niepełnosprawnych w powiatach w woj. opolskim wg *NSP 2011*

Tabela 5. Liczba rodzin objętych świadczeniami z pomocy społecznej, w tym z powodu niepełnosprawności, w powiecie opolskim w latach 2014-2016

Tabela 6. Liczba przyznanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Opolu stopni niepełnosprawności osobom dorosłym oraz orzeczonych niepełnosprawności dzieci w powiecie opolskim w latach 2014-2016

Tabela 7. Liczba orzeczeń o potrzebie indywidualnego nauczania oraz potrzebie kształcenia specjalnego dzieci w powiecie opolskim w latach 2014-2016

Tabela 8. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz objętych procedurą „Niebieskiej Karty”, pomocą zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych w gminach w powiecie opolskim w latach 2014-2016

Tabela 9. Liczba rodzin zastępczych w powiecie opolskim w latach 2014-2016

Tabela 10. Liczba rodzin zastępczych w powiecie opolskim w latach 2014-2016 – wg liczby dzieci

Tabela 11. Liczba rodzin zastępczych w powiecie opolskim w latach 2014-2016 – wg wieku

Tabela 12. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie opolskim w latach 2014-2016

Tabela 13. Wiek dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie opolskim w latach 2014-2016

Tabela 14. Liczba dzieci, pochodzących z innych powiatów, umieszczonych w pieczy zastępczej w powiecie opolskim w 2016 r.

Tabela 15. Liczba dzieci z powiatu opolskiego, umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenie innego powiatu w 2016 r.

Tabela 16. Liczba osób i rodzin, którym udzielono wsparcia w powiecie opolskim w latach 2015-2016

Tabela 17. Liczba osób objęta wsparciem ośrodków pomocy społecznej w gminach w powiecie opolskim w latach 2015-2016

Tabela 18. Wskaźnik deprivacji lokalnej w gminach w powiecie opolskim w 2016 r.

Tabela 19. Struktura wieku klientów pomocy społecznej w gminach w powiecie opolskim w latach 2014-2016

Wykresy

Wykres 1. Niepełnosprawni bezrobotni w powiecie opolskim w latach 2014-2016 - wg stopnia niepełnosprawności

Wykres 2. Niepełnosprawni bezrobotni w powiecie opolskim w latach 2014-2016 - wg grup wieku

Wykres 3. Niepełnosprawni bezrobotni w powiecie opolskim w latach 2014-2016 - wg wykształcenia

Wykres 4. Liczba lokalnych kampanii społecznych, poruszających tematykę przemocy w rodzinie, w gminach w powiecie opolskim w latach 2014-2016

Wykres 5. Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych Powiatu Opolskiego w latach 2014-2016

Wykres 6. Liczba dzieci opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze Powiatu Opolskiego w latach 2014-2016

Wykres 7. Pomoc finansowa dla usamodzielniających się wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych w powiecie opolskim w latach 2014-2016

Wykres 8. Odsetek ludności gmin w powiecie opolskim, korzystających ze świadczeń ośrodków pomocy społecznej, w latach 2015-2016

Wykres 9. Liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców, którym udzielono pomocy w gminach w powiecie opolskim w latach 2015-2016- wg powodów

Wykres 10. Struktura wieku świadczeniobiorców pomocy społecznej w gminach w powiecie opolskim w latach 2014-2016

Mapy

Mapa 1. Powiat opolski w woj. opolskim oraz gminy w powiecie opolskim

Mapa 2. Wskaźnik liczby rodzin objętych pomocą z powodu niepełnosprawności, w liczbie rodzin, którym udzielono pomocy ogółem, w gminach w powiecie opolskim w 2016 r.

Mapa 3. Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim, w tym w gminach w powiecie opolskim, w 2016 r. – wg ROPS w Opolu

Mapa 4. Wskaźnik deprywacji lokalnej (liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie na każde 1 000 ludności) w gminach w powiecie opolskim w 2016 r.

Schemat

Schemat 1. Zgodność *Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2017-2027* z europejskimi, krajowymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi